

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav romanistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie a popularita knihy *Srdce*

Vedoucí práce: Dott. Ivana Oviszach, Ph.D.

Autor práce: Kristýna Kraliková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 3.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 2. května 2017

Vlastnoruční podpis studenta

Abstrakt

Bakalářská práce si klade za cíl zjistit důvody literárního úspěchu slavného románu *Srdce*, který napsal italský spisovatel Edmondo De Amicis, a byl publikován v roce 1886. V prvních letech publikace Itálie čelila změnám nově sjednoceného vytvořeného státu Italské království. Práce se bude zabývat životem autora a jeho obdobím. Dále pak rozebere samotný román, uvede děj, charakterizuje postavy a analyzuje hlavní témata a myšlenky autora. Na závěr vyzkoumá souvislosti mezi dílem, autorem a historickým kontextem a provede shrnutí.

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to discover causes of a literary success of a famous novel *Heart* which was written by an Italian writer Edmondo De Amicis and was published in 1886. Year 1886 was a big milestone in Italian history. Population of Italian state had to adapt to the new established state - the *Italian Kingdom*. The main task of this thesis is to research the facts of the author's life and his period. Then analyze the novel, describe the story and the characters, analyze the main topics and the writer's ideas. In conclusion discover how connected are the facts about novel, author and historical context and make a summary.

Obsah

1. Edmondo De Amicis v kontextu historie Itálie.....	7
2. Román <i>Srdce</i>	10
2.1. Obsah románu	10
2.2. Nejdůležitější události v jednotlivých měsících	10
2.3. Postavy	16
3. Kontext.....	21
3.1. Literární.....	21
3.2. Historický.....	22
4. Hlavní témata a idee Edmonda De Amicise.....	27
4.1. Škola.....	27
4.2. Rodina	29
4.3. Postavy v utopii.....	30
4.4. Styl psaní a motiv „srdce“.....	31
5. Historie a motivy k úspěchu.....	33
5.1. Edmondův socialismus.....	36
6. Ohlasy románu <i>Srdce</i> v Čechách	37
7. Shrnutí.....	38
8. Seznam použité literatury.....	42
9. Přílohy.....	47

Úvod

Druhá polovina 19. století se pro Itálii stala významným obdobím velkých historických, politických i společenských změn. Za důležitý mezník se považuje rok 1861, kdy poprvé v historii novověku došlo ke sjednocení států na Apeninském poloostrově. Onen významný rok znamenal také vrchol předchozího procesu Národního obrození, italsky zvaného *Risorgimento*. Tyto změny se dotkly i umělců.

V době Národního obrození se totiž mezi italskými spisovateli začal objevovat nový literární žánr. Existoval již v jiných zemích a do Itálie se dostal pomocí překladů. Jedná se o literaturu pro děti a mládež, ke které se právě přiřazuje slavný román *Srdce*. Román *Srdce* čtený mnoha dětmi na základních školách napsal slavný italský spisovatel Edmondo De Amicis.

Kniha byla poprvé publikována v roce 1886 nakladatelstvím Treves v Miláně. Román je psaný jako deník žáka vyprávějící své příhody, které se staly jemu a jeho spolužákům během jednoho školního roku 1881–1882 v jedné turínské škole. Každá kapitola odpovídá jednomu měsíci v roce od října do července. Dílo si získalo velký ohlas a Edmondo De Amicis se tak stal slavným a zasloužil si významnou pozici v historii italské literatury. Kniha byla mnohokrát interpretována jak v původním jazyce, tak i cizím. Byla přeložena do více než 30 jazyků a také zfilmována.

Bakalářská práce bude zkoumat příčiny a cestu k autorovu úspěchu. Je rozdělena do 6 kapitol. První kapitola se zaměřuje na život autora a období, ve kterém žil. Druhá kapitola nahlíží do děje románu a uvádí hlavní postavy. Třetí kapitola zasazuje dílo přesněji do historického a literárního kontextu. Čtvrtá kapitola se věnuje se rozboru témat, hlavních myšlenek autora, motivů a jejich souvislostmi s oběma kontexty. Pátá pak vysvětluje příčiny a historii autorovy popularity. Závěrečná šestá kapitola se krátce zmiňuje o historii úspěšnosti románu *Srdce* v Čechách.

1. Edmondo De Amicis v kontextu historie Itálie

Edmondo De Amicis byl slavný italský spisovatel, který žil v období, kdy na Apeninském poloostrově probíhalo Národní obrození s cílem sjednotit italské státy v jeden národ. V průběhu života se stal také novinářem a nadějným socialistou a je považován za jednoho z nejvýznamnějších představitelů post - obrozenecké inteligence.

Narodil se 21. 10. 1846 v malém ligurském městě Oneglia, ale hned dva roky po narození se s rodiči přestěhoval do Cunej v Piemontu. Jeho první školní léta nepatřila tak docela mezi jeho nejoblíbenější. Pocházel ze střední společenské třídy maloměšťanů, chodil se vzdělávat k učiteli, který vyučoval v domovu pro chudé, kam ovšem docházely i děti z bohatých rodin. Způsob výuky se lišil podle toho, ke které společenské třídě žák patřil. S každým zacházeli jinak. „*Jemným hlasem mluvil na ty urozené, jízlivým na měšťáky, ostrým na ty chudé; a ty fackoval, těm druhým štouchal do paží, a na ty první ani nesáhl. Já jsem patřil v pořadí mezi ty druhé.*“¹ Na druhou stranu, avšak Edmondo vyrůstal v dobrých rodinných podmínkách. Měl pět sourozenců a oba rodiče se podíleli na jejich vzdělání a správné výchově. Matka Edmondovi každý večer předčítala knihy nejčastěji od Alessandra Manzoniho a otec ho vodil do divadla. Navenek se chovali jako velmi přísní rodiče, ale v jádru duše byli oba velmi vřelí a milí a jejich výchova měla vždy svůj řád a smysl. Všechny jejich výchovné prvky znamenaly pro Edmonda nejen pozitivní vzpomínky, ale především vzor pro správné chování a inspiraci pro svou pozdější literární tvorbu.

V posledních letech Edmondova studia základní školy se rodina dostala do potíží. Když v roce 1862 ukončil školu v Cunej a chtěl dál pokračovat na právnické škole, jeho otec náhle vážně onemocněl. Nemohl se léčit a hned po roce zemřel. Ztráta hlavy rodiny způsobila zhoršení ekonomické situace a také změnila Edmondovy studijní plány. Jelikož tato událost rodině už neumožňovala bydlet ve velkém domě, jak to bylo před tím, museli se přestěhovat do menšího. Kromě toho ještě matka potřebovala doplnit finanční příjmy,

¹ BOERO Pino, GIOVANNI Genovesi. *Cuore: De Amicis tra critica e utopia*. Franco Angelli: Milano 2009. p. 24. Původní: DE AMICIS, Edmondo. *Ricordi d'infanzia e di scuola*. Treves: Milano 1901. p.10 - „*Egli aveva la voce dolce per i signori, agrodolce per i borghesucci, agra per i poveri; e questi castigava a ceffoni, scrollava gli altri per le braccia, non tocava i primi. Io appartenevo all'ordine degli scrollati.*“

aby zajistila živobytí pro další sourozence. Rozhodl se tedy De Amicis přihlásit na vojenskou školu. V té době totiž takové školy byly méně nákladné, a hlavně sloužit ve válce přinášelo značné výdělky. Zapsal se tedy na vojenský institut Candellero v Turíně, což byla přípravná škola pro další vojenskou školu Regia Scuola Militare v Modeně, na kterou pak přešel, úspěšně ji dokončil a stal se podporučíkem.

V té době na Apeninském poloostrově probíhaly války o sjednocení a nezávislost Itálie a jedné z nich se zúčastnil i Edmondo De Amicis. Jednalo se o boj proti rakouské nadvládě, který skončil bitvou u Custozy v roce 1866 vítězstvím. Ten samý rok byl De Amicis vyslán s italským vojskem na pomoc vojákům na Sicílii, kteří byli zasaženi cholerou. Následně se ještě zúčastnil vpádu do papežského státu v roce 1870 a pak byl zpětně poslán do hlavního města. Války v mladém studentovi zanechaly mnoho zkušeností a dalo důvod k získání nové profese.

Již v průběhu válek si De Amicis vedl různé zápisky, které pak později publikoval, což můžeme považovat za počátky jeho literární tvorby. Po bitvě u Custozy a válce na Sicílii byl poslán do Florencie, která bylo od roku 1864 novým hlavním městem, a tam začal pracovat jako novinář. Svě zápisky z válek vydával ve 3-týdenním časopise *Vojenský život*. Mezi nejznámější patří *Italské vojsko v době cholery 1868* a *Vojenské povídky*. Jeho první úspěchy mu přinesly taky nové možnosti. Ve Florencii totiž navštěvoval různé literární salony, setkával se s důležitými osobnostmi a mimo jiné potkal také Emílii Toscanelli Peruzzi, svou první budoucí přítelkyni.

Když se Edmondo De Amicis vrátil z posledního vojenského výjezdu, situace se změnila. Z ničeho nic a z nejasných důvodů se v roce 1872 sbalil a odjel. Navštívil hodně území, procestoval kus Evropy, podíval se i do Španělska a tam potkal jinou ženu. Jmenovala se Teresa Maria Giuseppa Fillipa Margherita Boassi, byla o hodně starší a požadovala hned sňatek. Edmondo De Amicis, který nechtěl nic doma oznámit, si ji nakonec vzal a měl s ní také dva syny Uga a Furia. O důvodech jejich svatby se šířily různé pochybnosti, například, že k ní došlo kvůli hrozbě těhotenství, ale pravdivé důvody nebyly zjištěny. Po svatbě se také spolu přestěhovali do Turína, ale pravdu o svém manželství a dětech stále udržoval v tajnosti i před matkou.

Pár let takto rodina fungovala, De Amicis udržoval tajně vztah na dálku s Emílií a současně žil v nespokojeném manželství s Teresou a nikdo o ničem nic nevěděl. Avšak

netrvalo dlouho a manželství přineslo první problémy. Ukázalo se, že si Edmondo De Amicis své manželky nevážil, protože s ní jednal příliš nevhodně, a tak ve společné domácnosti docházelo k častým sporům. Nepříjemné situace měly negativní dopad na jejich syny především na syna Furia, který manželské problémy psychicky nevydržel a v roce 1889 se rozhodl ukončit svůj život. Již v dětství se De Amicis musel vypořádat s jednou tragickou událostí, a to se smrtí svého otce. Další smrt rodinného příslušníka ho zasáhla natolik, že přerušila i jeho literární činnost a na pár let přestal psát.

Autorovo pasivní období trvalo asi 8 let. Bylo plné myšlenek, úvah a teoretizování o svém životě. Všechny jeho minulé zkušenosti z dětství, rodičovská výchova, tragická událost otcovy smrti, účast ve válkách Národního obrození, nespokojené manželství a smrt syna byly podnětem k nějaké změně nebo nápravě, k vytvoření nového projektu ve své kariéře. Začal tedy pracovat na novém literárním díle, které by oslovilo velkou část společnosti, ve kterém by uvedl všechny své myšlenky a ideály za účelem prospěchu pro lidstvo, a to se mu povedlo. V roce 1886 vyšel nový román *Srdce*, díky kterému se Edmondo De Amicis velmi proslavil. Jednalo se o pedagogický román určený především pro děti, ale nakonec si i přes značnou kritiku získal popularitu u všech lidí. Vzhledem k jeho dětským vzpomínkám, kdy patřil ke střední vrstvě společnosti čili k těm průměrným „maloměšťanům“ bez přílišných cílů a ctižádostí, kterým stačilo málo ke spokojenosti, chtěl De Amicis také konečně dokázat, že je někým jiným. Chtěl se zkrátka dostat z nižší společenské úrovně na vyšší a díky své slávě toho docílil. V knize *Srdce* vyjádřil své sociální názory a ideje, kterými se i přiblížil k tehdejší politické ideologii socialismu a získal si tak obdiv i u předních socialistů té doby. Začal natolik sympatizovat se socialismem, že se i po sléze zapsal k politické socialistické straně v Turíně a začal psát socialistické časopisy. Mezi nejznámější patří *Výkřik národa* nebo *Sociální kritika*.

Podmínky dvojího života Edmonda De Amicise se stále nezlepšovaly ani po velkém úspěchu nového díla. I když pravda už vyšla najevo, nikdy nikomu nic nepřiznal. Manželské soužití už přestávalo být snášenlivé, a tak se rozhodl pro odstěhování a žil dál jen se svým synem Ugem. Kolem roku 1907 přišly zdravotní problémy, a tak odešel do města Bordighera, kde chtěl strávit zimu v osamocení. Zemřel 11. 3. 1908 na krvácení do mozku. Pro lidstvo ale nezůstal v zapomnění, nýbrž se o něm a jeho mimořádném úspěchu knihy *Srdce* dál hovořilo.

2. Román *Srdce*

2.1. Obsah románu

Z hlediska kompozice je kniha *Srdce* napsána jako deník, který si vede hlavní protagonista Enrico Bottini, malý desetiletý žák třetí třídy. V deníku najdeme veškeré zápisky žáka o různých příbězích a událostech, které se odehrály během jednoho školního roku 1881–1882 v jedné základní škole v Turíně. Román je rozdělen do deseti kapitol odpovídajících měsícům v roce a nesou i stejnojmenný název. Každá kapitola vypráví o zážitcích onoho měsíce, a takto na sebe navazují až do posledního měsíce července, čímž končí školní rok a začínají prázdniny. Z pohledu Enrica je tedy popisováno vše, co vidí i cítí každý den ve škole i mimo školu, jak probíhá výuka, zmiňuje i chování a metody výuky jeho učitele, jak se chovají jeho spolužáci, z jakých různých rodin pocházejí jeho kamarádi a jejich dobrodružství.

Kromě Enricových příběhů najdeme také v každé kapitole takzvané „měsíční povídky“, což jsou diktáty, které učitel zadává žákům každý měsíc přepsat na doma. Nejedná se však pouze o přepisování, ale i o jeden ze způsobů učitelovy výuky.

Celý Enricův deník je ještě obohacen o další poznámky, které už nepochází od něho, ale od jeho matky a otce adresovaných přímo jemu. Tyto krátké rodičovské dopisy obsahují výchovné poznatky, které mají Enrica obeznámit a poučit.

2.2. Nejdůležitější události v jednotlivých měsících

2.2.1. Říjen

Deník začíná prvním dnem ve škole 17. října 1881. Enrico popisuje první hodinu ve třídě, kdy poznal nové spolužáky, kteří pocházeli z různých společenských vrstev a různých krajů, jeden z nich dokonce až z Kalábrie. Třída také dostala nového učitele a všichni si ho hned oblíbili. Jak již vždy bývá zvykem, že se ve třídě najde někdo slabší, kterého se ujmou silnější a posmívají se mu, i v této třídě se našel jeden takový chlapec, jmenoval se Crossi. Jednoho říjnového dne ale už výsměch nevydržel a vzbouřil se proti svému největšímu nepříteli Frantimu a hodil po něm kalamář. Ten však nedoletěl, kam má a zasáhl učitele vcházejícího do třídy. Neklidnou situaci očekávaného trestu se pokusil

zachránit spolužák Garrone, který na sebe stáhnul vinu. Nakonec vše vyřešil sám učitel, dávající kázání všem žákům a zároveň odpouštějící viníkovi, který vlastně nebyl viníkem, ale jen terčem posměchu.

Na závěr měsíce učitel Perboni zadal první povídku jako domácí úkol s názvem *Malý vlastenec z Padovy*. Povídka vypráví o malém chlapci, kterého rodiče prodali jedné skupině kejklířů, protože sami neměli peníze. Po dobu cestování s kejklíři s ním ale bylo zacházeno jako s otrokem. Nejen že ho bili, ale nedostával ani pořádně najíst, a to se v něm zlomilo. Když se dostal až do španělské Barcelony, utekl svým pánům, nasedl na první trajekt do Janova a vydal se na cestu zpět ke svým rodičům. Loď přepravovala mnoho různých lidí z Itálie, Francie a Španělska a mezi nimi se motal i onen 13letý chlapec z Padovy v potrhaném oděvu, který u sebe neměl žádný obnos. Jednoho večera se lidem na palubě svěřil se svým osudem a oni, jako by jim ho bylo líto, ho obdařili pár mincemi, aby měl co jíst a nemusel se domů vracet s prázdnou kapsou. Jak se ale od nich chlapec vzdálil celý šťastný, že se bude moci konečně najíst, lidé ovlivnění večerní zábavou a alkoholem se dali do zuřivého rozhovoru, ve kterém padlo i pár pomluv o Itálii. Nakonec jim chlapec vrátil všechny peníze, které mu dali, protože odmítl přijmout peníze od lidí, kteří uráželi jeho národ.

2.2.2. Listopad

Další měsíc vypráví Enrico o malém kominíkovi, který ztratil vydělané peníze, a jak mu skupina dívek pomohla, tím že se složila a peníze mu darovala. Dále se zmiňuje o hádce mezi bohatým Carlem Nobisem a Bettim, synem zedníka. Carlo Nobis totiž hrubě urazil Bettiho otce, až byl učitel donucen přivolat otce Nobise do školy, aby vyřešil problém. Namyšlený Nobis se nakonec musel Bettiho otci sám omluvit.

Jak již bylo řečeno, ve třídě se vždy najde někdo slabší, dalším takovým se stal spolužák Nelli, kterému se posmívali, protože byl hrbatý. Celou situaci opět vyřešil Garrone, který pohrozil svým spolužákům pohlavkem za každou urážku.

Další povídka, kterou zadal učitel žákům přepsat, se jmenuje *Malá lombardská hlídka*. Mezi válkami jednoho dne postupovali italští vojáci směrem k nepřátelským Rakušanům a po cestě potkali malého 12letého italského chlapce, který se při bombardování schoval v domě. Hlavní důstojník ho požádal, aby vylezl na strom a podíval se, zda nevidí

přicházet nepřátele. Odvážný chlapec byl však zasažen střelbou nepřítele a po skácení se ze stromu zemřel. Pro italské vojáky se stal hrdinou, který padl za vlast.

2.2.3. *Prosinec*

V prosinci se žáci turínské základní školy setkali s prvním sněhem. Tuto změnu počasí děti přijaly jako podnět k oslavě a před školou vypukly časté sněhové války, které ale také vytvořily z klidné ulice nebezpečnou zónu zejména pro starší lidi. Následující den totiž ulicí procházel starý pán, a aniž by si toho někdo všimnul, byl zasažen sněhovou koulí i on. V mžiku byl na místě ředitel, aby potrestal viníka. Jako vždy zasáhl spolužák Garrone, který chtěl ochránit svého kamaráda Garoffiho, aby se vyhnul trestu. Nakonec se viník přiznal a trest mu nebyl udělen.

V této kapitole se také můžeme seznámit s dalším Enricovým spolužákem Votinin pocházejícím z bohaté rodiny, který se jednoho dne až přehnaně chlubil svým oděvem jednomu chlapci na ulici. Chlapec nějak nereagující na jeho doplňky vzbuzoval ve Votinin vztek. Když pak ale po chvíli Votini zjistil, že je chlapec slepý, omluvil se.

Prosincová povídka, která nese název *Malý florentský pisar*, se opět týká malého odvážného žáka. Doma podstupoval přísnou výchovu otce, který lpěl na tom, aby studoval a co nejdříve začal pracovat, aby přestal být rodině přítěží. Otec totiž musel konat dvě zaměstnání, aby mohl rodinu uživit. Den trávil na železnici, v noci doma opisoval adresy pro nakladatelství. Jeho syn Giulio všechno viděl a chtěl otci pomoci. Pokaždé, když se večer otec odebíral ke spánku, syn v noci tajně dodělával práci za něj. Po dobu tří měsíců této výpomoci se ale Giulio zhoršil ve škole, a tak se horšil i vztah s jeho otcem. Nakonec syna prozradila jeho únava, a tak se rodiče všechno dozvěděli a syn s otcem se usmířili.

2.2.4. *Leden*

Začátkem ledna onemocněl učitel Perboni, a tak ho pár dní chodil zastupovat jiný. Zdaleka se mu ale nepodobal jak fyzicky, tak mentálně. Ve třídě nepanovala žádná kázeň. Celou situaci zhoršoval Franti, který se nikdy nechoval morálně, posmíval se a bil své spolužáky a jednoho dne dokonce ve třídě hodil petardu, až kvůli tomu byl vyhozen ze školy. Posléze byl zas ale navrácen. Třídní neklid dlouho nevydržel Garrone, který nakonec jedním zavelením kázeň převzal na sebe a byl klid.

Sardinský bubeník je název nové povídky, která popisuje událost při bitvě u Custozy 24. 7. 1848. Když italští vojáci byli v domě obklíčeni rakouskými nepřáteli, vyslali malého 14letého bubeníka se vzkazem pomoci do dalšího úkrytu italského vojska. Chlapec se stal terčem pro nepřátele, utrpěl ztrátu nohy, ale vzkaz statečně donesl a obklíčený pluk italských vojáků byl nakonec zachráněn. Hlavní poručík ho pak prohlásil za hrdinu vlasti.

2.2.5. Únor

Měsíc únor je obdobím karnevalů a stejně tak se odehrálo i v Turíně. Do města přijel cirkus a s ním otec a syn jako herci. Jak je známé, tito pouliční herci nejsou příliš bohatí právě naopak, jejich přežití záleží na úspěchu. Enricův otec si toho všimnul a rozhodl se komediantům pomoci. S Enricem napsali článek o jejich představení a dali ho do novin. Na představení se pak sešlo velké množství lidí, a to nakonec hodně přispělo k hereckému výdělku.

Kromě karnevalu a jiného popisuje Enrico další významnou událost. Mimo dobré známky mohli žáci ve třídě dostat také medaili za nejlepší prospěch, ale směl ji dostat vždy ten nejlepší. Mezi ty nejúspěšnější patřil vždy inteligentní Derossi, jemuž byla medaile přidělena téměř pokaždé. V měsíci únoru ji však obdržel Precossi a to nejen za inteligenci. Bylo totiž zjištěno, že žil v rodině věčně opilého otce, který mu bránil ve studování. I přesto dokázal získat dobré známky a tím, že učitel udělil medaili právě jemu, se změnilo otcovo chování. Přestal synovi bránit ve studiu a sám začal pracovat.

Další povídka má název *Tatův ošetřovatel* a vypráví o nemocném otci a jeho synovi jménem Cicillo, kterého vyslala matka do nemocnice, aby tam s ním chvíli pobyl. Náhodou se lékaři spletli a poslali hoča k jinému pacientovi, který již umíral. Strávil u něj asi 5 dní a pacientův stav se chvíli zlepšoval a chvíli zhoršoval. Když se mu nejvíce přihoršilo, ukázalo se, že celou tu dobu chlapec neopatroval svého otce, jelikož ten po 5 dnech vyšel z nemocnice úplně zdravý. Ještě před odchodem domů však chlapec u nemocného pacienta zůstal, jako kdyby mu mohl ještě pomoci svou přítomností. Chvíli se jeho stav zlepšoval, ale nakonec zemřel.

2.2.6. Březen

V březnu se odehrála více než jedna nešťastná událost. Vše začalo opětovným špatným chováním žáka Frantiho, který zaútočil na spolužáka Stardiho a jeho sestru, když je potkal na ulici cestou domů. Klukovskou bitku nakonec vyhrál Stardi, který statečně ubránil

svou sestru. Další špatná zpráva se týkala smrtelného onemocnění Enricova kamaráda Antonia, a do toho všeho se přidala smrt spolužáka Enricova bratra.

Ani pro tento měsíc ale učitel nevynechal povídku, která tentokrát dostala název *Romaňská krev*. Hlavní postava Ferrucci je 14letý chlapec žijící s rodiči a babičkou v jednom domě. Jednoho včera byly oba rodiče pryč a doma zůstala jen babička. Ferrucci se věčně někde potuloval s kamarády a vymýšleli klukoviny. Onoho večera po sobě házeli kamení, až se poprali a Ferrucci přišel domu pozdě večer celý ztrhaný. Během babiččina vyčiňování, vtrhli do domu dva maskovaní zločinci za účelem zabití babičky. Sám Ferrucci byl zasažen a zemřel, ale babičku statečně ochránil a ta mu nakonec ještě před smrtí všechno odpustila.

2.2.7. Duben

Enrico se s pár kamarády rozhodl, že půjdou navštívit nemocného Antonia. Beznadějný stav spolužáka nakonec zachránila jejich návštěva a během pár dní se uzdravil. Pro měsíc duben nezadal učitel povídku, ale popis slavnosti o předávání medaile za občanskou statečnost, které se všichni zúčastnili. Medaili dostal malý kluk, který zachránil topící se dítě v řece Pád.

2.2.8. Květen

V květnových zápiscích se můžeme dočíst o tom, jak Enricova matka vzala Enrica do školy s nemocnými dětmi a jak ho nenechala vstoupit. „*Nepochopils Enrico, proč jsem ti nedovolila, abys šel dál? Nechtěla jsem postavit přímo ve škole před ty nešťastníky jako na podívanou zdravého a silného chlapce: mají již příliš mnoho příležitostí k podobným bolestným srovnáním.*“³ Proto Enrica nechala čekat venku.

Enrico si také vedl deník o situaci ve své rodině. Onoho měsíce jeho sestra zaslechla rodiče, jak diskutují o nedostatku peněz, a tak se potom s Enricem dohodli, že jim pomůžou. *Nuže, poslyš, maminko, také my musíme přinést nějakou oběť. Slíbila jsi mi ke konci května vějíř a Enrico čekal slíbenou krabičku s barvičkami. Nechceme již nic.*

³ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Květen : Děti stížené křivicí*. Albatros: Praha 1969. s. 183, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Maggio: I bambini rachitici*. Treves: Milano 1917. pp. 231,232: „*Non hai capito perché, Enrico, non ti lasciai entrare? Per non mettere davanti a quei disgraziati, lì nel mezzo della scuola, quasi come in mostra, un ragazzo sano e robusto: troppe occasioni hanno già di trovarsi a dei paragoni dolorosi.*”

*Nechceme, aby se mrhaly peníze, budeme šťastni i tak, rozumíš?*⁵ Nakonec jejich rodiče byli tak rádi za pomoc, že své oblíbené věci Enrico se Silvií stejně dostali.

Od Apenin k Andám je název květnové povídky vyprávějící o chudé rodině, jejíž matka odjela z Itálie do Severní Ameriky, aby vydělala na obživu. Se svým manželem a dětmi udržovala kontakt pomocí dopisů. Jednoho období dopisy nějak dlouho nechodily. Rodina čekala, ale nic nepřicházelo, tak si začala dělat starosti. Nejmladší syn Marco to nevydržel a vydal se na dlouhou cestu ji najít. Když po neočekávaně dlouhé době dorazil na místo, zjistil, že matka je nemocná a že ji chybí si jen vybrat mezi operací nebo přímou smrtí. Rozhodnutá zemřít však na poslední chvíli uviděla svého syna přicházet, a to jí zachránilo život.

2.2.9. Červen

Pátý červen přináší povinný národní svátek, jelikož den před tím zemřel slavný vojevůdce Garibaldi. Tato událost byla doprovázena velkými slavnostmi na počest hrdiny, neboť se aktivně podílel na sjednocení italského národa v době válek. V červnu se také Enrico a jeho spolužáci začali připravovat na zkoušky, jelikož se blížil konec školního roku.

Červnová a zároveň poslední povídka školního roku *Ztroskotání lodi* vypráví o dívce Giuliettě a chlapci Mariovi, kteří se potkali na cestě lodí. Sirotek Mario plul do Palerma za nějakými vzdálenými příbuznými a Giulietta se vracela od zemřelé tety z Londýna k rodičům do Neapole. Jejich vzájemné porozumění a příjemnou cestu přerušila nehoda a loď se začala potápět. Plukovníci chystali záchranné čluny a tahali pryč jednoho po druhém. Před upuštěním posledního člunu zbývalo už jen jedno místo pro dítě. Mario i Giulietta chtěli oba naskočit, ale pak Mario najednou změnil názor. Uvědomil si totiž, že Giulietta se měla za kým vrátit, zatímco jeho sirotka už nic dobrého nečekalo. Rozhodl se tedy uvolnit Giuliettě místo, nechal ji nastoupit do člunu a tím ji zachránil život. Loď poté ztroskotala.

⁵ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Květen: Oběť*. Albatros: Praha 1969. s. 186, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Maggio: Sacrificio*. Treves: Milano 1917. p. 234: „*Ebbene senti, mamma; dobbiamo fare dei sacrifici anche noi. Tu m'avevi promesso un ventaglio per la fin di maggio, e Enrico aspettava la sua scatola di colori; non vogliamo più nulla; non vogliamo che si sprechino i soldi; saremo contenti lo stesso, hai capito?*“

2.2.10. Červenec

Na konci školního roku přišla pro Enrica nečekaná zpráva. Z pracovních důvodů se se svojí rodinou musel odstěhovat z Turína do jiného města. Román Srdce končí, když se Enrico naposledy rozloučí se svými kamarády a odjede pryč.

2.3. Postavy

2.3.1. Garrone

Student považován za nejvlivnějšího se jmenuje Garrone, specifický svou objemnou robustní postavou s velkou hlavou a také svou silou. Jeho otec pracuje jako strojevedoucí a podle toho se žák také obléká do černé. Ve třídě se většinou projevuje jako ochránce slabších jak fyzicky, tak psychicky. Vzhledem k jeho potenciálu mají k němu všichni respekt a úctu a působí jako vůdčí osobnost, podle které by se všichni měli řídit. Má v sobě jen ty dobré vlastnosti, které by člověk měl mít, a proto ho mají všichni rádi.

2.3.2. Ernesto Derossi

Velmi vzdělaný a chytrý je další žák Derossi. Je premiantem třídy, skoro pokaždé obdrží medaili za nejlepší prospěch ve třídě a všichni ho obdivují. Je velmi inteligentní a hbitý, nemá nikdy problémy s otázkami v hodině, s výpočty, ani s úkoly. Pochází ze zámožné rodiny, má blondáté kudrnaté vlasy a nosí modré šaty se zlatými knoflíky. Je to příklad mentálně geniálního bohatého člověka, který ale svých výhod nevyužívá, nýbrž se o ně rád podělí s ostatními. Je vždy všem spolužákům nápomocný.

2.3.3. Votini

Student Votini se narodil v bohaté rodině, což také výrazně ovlivnilo jeho charakter. Ve třídě se projevuje jako namyšlený a často se chvástá svými oděvy a doplňky. Své vlastnosti ale nakonec změní potom, co se dostane do situace, kdy se cítí být vinen, jak bylo již zmíněno v kapitole Prosinec, když se chlubil před slepým chlapcem. Pochopí své nevhodné chování a omluví se.

2.3.4. Carlo Nobis

Syn bohatého aristokrata Carlo Nobis zdědil svou povahu po otci. Věčně namyšlený a arogantní se projevuje mezi spolužáky. Neuznává člověka odlišného od společenské třídy, které náleží on a také jím opovrhuje. Ve srovnání s ostatními žáky z bohatých rodin

tento chlapec představuje již extrém namyšleného člověka opovrhující vším, co je mu cizí.

2.3.5. Coretti

Žák velmi obdivuhodného charakteru se jmenuje Coretti. Je pořád veselý a na všechny se usmívá, jako kdyby neměl žádné starosti. Na druhou stranu ale má doma nemocnou matku, o kterou se musí starat, a také musí pomáhat otci, který pracuje jako obchodník se dřevem, jinak by rodina totiž nemohla fungovat. Kromě toho si ještě stíhá dělat úkoly, což je ale potom příčinou velké únavy, která ho pak přemůže většinou ve škole. Často usíná při hodině a jeho spolužáci ho musejí vzbouzet, ale učitel chápe jeho rodinnou situaci, a tak ho nechává si odpočinout.

2.3.6. Pietro Precossi

Na první pohled bledý a vylekaný student, který ale má důvod, proč být takový. Otec se vyučil kovářem, ale během pár let se z něj stal alkoholik. Přichází domu věčně agresivní a svého syna bije a tomu zůstávají na těle modřiny. Proto si neustále zakrývá hlavu, aby se na to nepřišlo, protože svého otce má rád a nechce ho obviňovat. Během školního roku však dojde ke změně, neboť chytrý Precossi dostane medaili za nejlepší prospěch ve třídě a tím dá otci důvod k osobnímu zlepšení a k celkovému vyřešení rodinného problému.

2.3.7. Antonio Rabucco („Zedníček“)

Osmiletý chlapec s přezdívkou „Zedníček“ je dalším oblíbeným spolužákem Enrica Bottiniho. Pochází z dělnické rodiny, jeho otec pracuje jako zedník a společně s rodiči bydlí v podkroví jednoho domu. Kvůli otcovo zaměstnání má většinou špinavé oblečení a tím se prezentuje jako „nižší“ pro lidi z bohaté třídy jako třeba Votini. Nicméně má dobrý charakter a smysl pro humor, což se vyznačuje na jeho typickém pošklebku „zaječí hubička“, kterým všechny vždy pobaví za každé situace.

2.3.8. Luigi Crossi

Crossi se řadí mezi skupinu těch „slabších“ chlapců ve třídě, jelikož má nemocnou ruku. Často se stává terčem posměchu a urážek zejména ze strany Frantiho, ale nakonec vždy zasáhne Garrone, který se za něj postaví a ochrání ho. Má zrzavé vlasy a žije jen s matkou v podkroví domu. Jeho otec si odpykává šestiletý trest ve vězení, o čemž Crossi neví,

neboť věří matčině verzi pravdy, že otec odjel na dlouho do USA, aby vydělal na obživu rodiny. Skutečnou pravdu se nikdy nedoví.

2.3.9. *Nelli*

Za dalšího „slabšího žáka“ můžeme považovat Nelliho, kvůli jeho shrbené postavě, špatné chůzi a těžkému dýchání, což většinou bývá předmětem výsměchu ve třídě. Na jeho stranu se však staví spolužák Garrone, který ho vždy přede všemi ochrání.

2.3.10. *Stardi*

Chlapec spíše malé zavalité postavy známý pod jménem Stardi je ve třídě považován jako málo chápající, jelikož nemá moc dobré známky a není tak inteligentní jako Derossi. Během školního roku se ale natolik vynasnaží, že nakonec dostane medaili za výborný prospěch i on.

2.3.11. *Coracci*

Žák snědé pleti s velkýma černýma očima a černými vlasy, který do Turína přijel až z Kalábrie. Pochází z kraje, kde se lidé živí zemědělstvím, a kde vůbec není možnost chodit do školy. Zastupuje typ člověka úplně jiného charakteru a kultury, která je po turínský lid neznámý, a proto se ve třídě často staví do středu zájmu a zvědavosti, pro některé studenty opovržením.

2.3.12. *Giulio Perboni*

Giulio Perboni je jméno učitele třetí třídy vysokého, bezvousého s šedivými vlasy a většinou smutného vzezření kvůli tomu, že je osamělý, jelikož kromě svých žáků nemá nikoho. Na druhou stranu je ale dostatečně přísný a používá své zvláštní metody výuky za účelem vychování vždy těch správných a inteligentních žáků. Kromě měsíčních povídek, z jejichž hlavních protagonistů si mají žáci vzít příklad a poučit se, se řídí vlastním principem trestání viníků, který nemá nic společného s trestem fyzickým. Je velmi svědomitý, obezřetný a umí řídit třídu. Snaží se, aby žáci co nejvíce rozuměli výkladu. Vnímá je jako své děti a oni zase jeho jako otce.

2.3.13. *Enrico Bottini*

Enrico je hlavní postavou v knize, ale vlastně jen kvůli roli vypravěče, jelikož o sobě moc nepíše. Pochází z rodiny střední společenské vrstvy buržoazie a žije v Turíně. Jak už ho

naučili rodiče, chová se vždy slušně a poctivě a má s nimi velmi silný emocionální vztah. Z hlediska studií je Enrico celkem slušný student, který chodí pravidelně do školy, plní úkoly, má dobré známky, ale není zase až tak dobrý, aby mohl dostat třídní medaili. Spíše je zařazován mezi průměrné žáky i z hlediska charakteru, jelikož ve třídě zas není tolik oblíbený ani ničím zajímavý. V knize jsou pro něj více důležitější jeho spolužáci a jejich příběhy.

2.3.14. Enricovi rodiče

V díle je uvedeno jméno pouze otce Alberta. Oba rodiče chovají k Enricovi a jeho sourozencům velmi silný a pozitivní vztah, ale zároveň jsou také dost přísní, protože jim záleží na správné výchově a na vzdělání. O tom vypovídají jejich doplňující poznámky uvedené v deníku několikrát za sebou. Společně se prezentují jako ideální spořádaná rodina, ve které se všichni mají rádi a drží pospolu za každé situace. V závěru se jejich výchovné metody víceméně podobají metodám výuky učitele Perboniho, jelikož mají oba dva v knize stejnou roli, a to vychovat jedince ke slušnému a inteligentnímu občanovi.

2.3.15. Sestra Silvie

Enricova sestra Silvie je v knize popisována jako o hodně starší až skoro zástupce matky. Vztahy mezi nimi jsou stejné jako mezi rodiči, mají mezi sebou silné pouto a jeden na druhého nedají dopustit. Vzhledem k tomu, že je sestra starší, tak je i inteligentnější, a tak se také podílí s matkou na Enricově výchově.

2.3.16. Franti

Žák Franti představuje zcela odlišný typ člověka vzhledem k ostatním spolužákům a celkově k ostatním postavám v knize. Pochází z chudé dělnické rodiny, kde jeho otec je nezaměstnaný a matka nemocná. Nosí špinavé otrhané oblečení a prezentuje se spíše nevychovaně. Neplní úkoly, nerespektuje učitele ani školní řád. Svým spolužákům se vysmívá a provokuje je a někdy dokonce i bije. Patří tedy spíše mezi problémové agresivní žáky, které jsou často vyhazováni ze školy, což jeho rodinnou situaci ještě více zhoršuje. Během školního roku už byl několikrát vyhozen a otec ho doma zbil. Jeho matka tedy chodila pokaždé prosit učitele, aby ho vzal zpátky, a učitel se vždycky slitoval a přijal ho znovu. On se však pokaždé choval jako ignorant, vysmíval se i vlastní matce a nikdy neprojevil žádný zájem o zlepšení své situace. Nakonec byl definitivně vyloučen a do školy se pak už nikdy nevrátil.

U některých postav je v knize uvedeno celé jméno a příjmení, u jiných naopak jen příjmení. Jako méně výrazné postavy se pak v díle objevují učitelka s červeným peřím na klobouku, bývalá Enricova učitelka první třídy, která zemřela pár dní před koncem školního roku, učitelka Enricova bratra Delcati, pan ředitel a sběratel známek žák Garoffi.

3. Zařazení díla do kontextu literárního, historického

3.1. Literární kontext

Kniha *Srdce* byla určena především pro děti a z toho důvodu se dílo zařazuje do literárního žánru literatura pro děti a mládež. Za první zemi, kde vznikl tento žánr, se považuje Francie, neboť v 17. století s prvními texty přišel tamní osvícenský spisovatel Charles Perrault a svou tvorbou se hned proslavil. Mezi další známé francouzské autory patří například Jules Verne nebo Alexandre Dumas. Žánr se pak rozšířil do dalších zemí jako Anglie, Dánsko a Německo, kde se zapsali do literární historie například Mark Twain a jeho *Dobrodružství Huckleberryho Finna*, *Pohádky* od Hansa Christiana Andersena nebo *Folklórní pohádky* bratří Grimmů.

Netrvalo dlouho a oblíbenost tohoto žánru se rozšířila i do Itálie. Na počátku 19. století okolo roku 1815, kdy bylo v zemi zahájen proces Národního obrození, začal se vyvíjet i nový žánr literatury. Jelikož základními cíli Národního obrození byla touha po osvobození národa od cizích dynastií, mezi lidmi panovalo silné vlastenectví. Snažili se vytvořit jednotný italský stát, k čemuž potřebovali i sjednotit společný jazyk jak úřední, tak literární. Začali proto spisovatelé překládat díla, která byla v té době právě nejslavnější – pohádky. A takto se dětská literatura neboli italsky *letteratura per l'infanzia* dostala i do alpských zemí. Mezi první autory překladů se řadí například Francesco Soave nebo Gian Pietro Vieusseux. Knihy se pro děti staly hned velmi oblíbené a během dalších deseti let se začali objevovat tvůrci s vlastními díly jako třeba Carlo Collodi (Pinocchio), Luigi Capuana, Giovanni Pascoli, Guido Gozzano nebo Italo Calvino a mezi nimi také Edmondo De Amicis.

Základní charakteristický prvek knihy pro mladého čtenáře je jednoduchá slovní zásoba. Aby byl schopen vůbec porozumět textu, musí obsahovat krátké jednoduché věty s obvyklými slovy, na které je dítě zvyklé, které slyší doma nebo ve škole. Psaný text by měl být také doprovázený přidanými obrázky. Slouží k lepšímu vnímání dějové reality, umožňují dítěti si vytvořit konkrétní představu o tom, kde a jak probíhá děj a jak vypadají třeba hlavní postavy. Také vyjadřují určité pocity, které napomáhají k lepšímu

porozumění situací. Obrázky ztvárňují vlastně to, co se odehrává v psaném textu a podporují tak dětskou fantasii.

V neposlední řadě je potřeba také zvolit správný styl psaní. V 18.- 19. století se mluví o tzv. „*sentimentálně – patetickém*“⁷ stylu, kdy autoři se snaží vytvořit jasný obraz emocionální cestou. Uvádějí dojemné až vyhocené scény, které dítě nějakým způsobem vnitřně zasáhnou a vyjadřují někdy až přehnaně pozitivní či negativní vlastnosti nebo hodnoty. Tímto způsobem se dítě distancuje od reálného světa a soustředí se jen na knižní svět, což mu umožňuje ho lépe vstřebat a pochopit.

Z počátku se vyprávěly jen pohádky, které měly vždycky nějakého hlavního hrdinu potýkající se s překážkou. Nakonec se se vším vypořádal a příběh končil šťastně. Byly určené pro děti nejen z toho důvodu, že pobavily, ale také proto, že z nich plynulo jisté ponaučení, jak se mají děti zachovat v některých situacích. Pak se šířily různé říkanky například o tom, jak se má dítě správně oblékat, jak má sedět rovně, že má poslouchat a dělat úkoly a tak dále. S postupem času autoři dospěli k románům, kde už se poučení netýkalo jen výchovných poznatků, ale děti již byly vedeny k poznání země, ve které žily, s její historií, poznávaly největší válečné hrdiny a byly vedeny k vlastenectví čili k lásce k vlasti.

3.2. Historický kontext

3.2.1. *Cesta ke sjednocení*

Nejednotnost národa, neustálé podřizování se cizímu velení, velké ekonomické i společenské rozdíly, nespokojenost a neklid, takto je charakterizováno období kolem roku 1840 na území států Apeninského poloostrova, dnešní Itálie. Mezi nejvlivnější cizí dynastie tenkrát patřil rod rakouských Habsburků, který ovládal většinu severních regionů jako například Lombardii, Trentino, Furlansko – Julské Benátsko, Benátsko a částečně ovlivňovali i Toskánsko, Umbrii a Marche. Na jihu panovala dynastie Bourbonů, která vládla Království obojí Sicílie na Sicílii a v Kampánii. Oblast kolem Říma ovládala

⁷ PICHERLE, Blezza Silvia. *Libri, bambini, ragazzi*. Vita e Pensiero: Milano 2004. pp. 59-60. Dostupné online z WWW [2017 – 03 - 21]: <https://books.google.cz/books?id=-puEAWay92EC&printsec=frontcover&dq=libri+bambini+ragazzi&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwib1_mi9-fSAhXCdp0KHefkBi8Q6AEIHjAA#v=onepage&q=libri%20bambini%20ragazzi&f=false>

církev a následně Francie. Jedinou původem italskou dynastií byla dynastie Savojců, která ovládala Sardinské království pojímající území Sardinie a Piemontu. Italští obyvatelé toužili po svobodě a chtěli se konečně osamostatnit. Kromě problému cizích nadvlád potřebovali také sjednotit řízení státu jak ekonomické, tak zemědělské, neboť se vyskytovaly velké rozdíly mezi severní a jižní částí poloostrova. Vlivem cizích dynastií mluvili lidé také v každém regionu jiným jazykem a lišili se společenskými podmínkami. Bylo tedy nutné zavést jednotný národ co nejdříve, a tak se lid rozhodl bojovat. Nastala série válek za nezávislost.

V Piemontu se lid rozdělil na dvě strany podle odlišujících se cílů na pravici (umírnění), a levici (svobodní). Pravicovou stranu vedl předseda vlády Camillo Benso, hrabě Cavour, který prosazoval názor, že ke sjednocení je třeba zapojit rod Savojců a že k němu dojde postupně. Levicovou stranu naopak podporoval italský vlastenec Giuseppe Mazzini a slavný vojevůdce Giuseppe Garibaldi, podle kterých neexistovalo jiné řešení, než že se do sjednocení státu musí zapojit celý národ. Nakonec bylo rozhodnuto vítězstvím na straně pravice a proces sjednocování byl zahájen. Savojské vojsko vyprovokovalo k válce rakouské Habsburky spolu s králem Toskánska Leopoldem II. a papežem Piem IX. a s králem obojí Sicílie Ferdinandem II. za účelem získání zpět svých regionů. Nastala první válka za nezávislost, která ale skončila porážkou italských armád v roce 1849. Hned na to byly obnoveny předválečné poměry. Navíc byla ohrožena papežova vláda v Římě, kvůli výhrůzkám Rakušanů se pak stáhnul, a nakonec byl donucen k útěku. Vypuklo občanské povstání na odpor proti Rakušanům. Toho se ujal tehdejší francouzský císař Napoleon III., který se nechal prohlásit za ochránce papeže a obsadil Řím svými vojsky, aby ochránil církev.

První válka se nezdařila, ale snahy vlastenců ještě nebyly u konce, a tak se politik Cavour pokusil o další krok. Uvědomil si, že první pokus, při kterém se zapojila jen italská armáda, nevyšel, bylo tedy za potřebí sehnat spojence a jako největší pomoc viděl ve Francii. V roce 1856 se zúčastnil kongresu v Paříži, na kterém vznesl návrh o poslání italského vojska do války na Krym, aby pomohlo Francii. Po té ministr Cavour a Napoleon III. sepsali tajnou dohodu o vzájemné spolupráci, přičemž Napoleon III. se zavázal k útoku na Rakousko v případě, že bude mít Itálie problémy. Jako podmínku si určil převzetí italského území Savojska a Nizzi. Vypukla druhá válka za nezávislost v roce 1859, při které bojovala spojenecká koalice Francie, Anglie a Prusko proti

Rakousku. Válka se stala velkou prohrou pro Rakousko, které bylo donuceno vrátit území Lombardie italskému státu. Napoleon III. podle dohody získal vládu nad území Nizzi a Savojska.

Proces sjednocování ještě nebyl zdaleka u konce, stále chybělo osvobodit zbylé země od cizích vlivů jako jižní Itálii od Bourbonů, Benátsko, Řím a další. Při podniknutí dalšího útoku na Rakušany, získali Italové zpět Toskánsko a Emiglii- Romagnu. Tehdy se bojů zúčastnil také významný vojevůdce Giuseppe Garibaldiho, který si založil své vojsko složené především z dobrovolných mladých válečníků. Společně s ním vojáci podnikli tažení na jih Itálie, kde vládla dynastie Bourbonů. V dějinách se tento jev nazývá Expedice tisíce, italsky *Spedizione dei Mille*. Vylodili se ve městě Marsala a podařilo se jim ovládnout Palermo. Giuseppe Garibaldi byl považován za osvoboditele a velkého vlastence, kterému se podařilo osvobodit Království obojí Sicílie od nadvlády Bourbonů, a přispět tak ke sjednocení Itálie. Byla navracena další území. Na cestě zpět pak ještě dokázali navrátit jedny z posledních zemí a tou byla Umbrie a Marche. Dne 17. března roku 1861 došlo pak k oficiálnímu sjednocení italských států na Apeninském poloostrově, vzniklo Italské království se sídlem v Turíně a prvním králem byl zvolen Viktorio Emanuel II.

3.2.2. První roky Italského království

Když už konečně Italové dosáhli svého cíle, vypadalo vše velmi nadějně a zdálo se, že je proces u konce. Avšak tomu tak nebylo, země se musela potýkat s několika dalšími problémy.

Území italských států mělo být zbaveno vlivu cizí moci, po vyhlášení vzniku Italského království ale v zemi stále panovaly jiné národy. Řím byl okupován Francouzi a Benátsko neustále ovládali Habsburkové. Napětí šířící se mezi občany toužící po svobodě vyburcovalo v další a tentokrát již třetí a poslední válku za nezávislost v roce 1866. Dvě nepřátelské strany se utkaly v bitvě opět u Custozy. Proti rakouské vládě se postavilo Prusko po boku s Itálií. I když při bitvě italští vojáci utrpěli těžkou ztrátu, zachránilo je vítězství Prusů, a tak následně museli Rakušané navrátit odcizené území Benátska Itálii. Zbývalo už jen vyhnat francouzské nepřátele z Říma, k čemuž došlo při příležitosti prusko – francouzské války v roce 1870. Pruským vojákům se podařilo dopadnout Napoleona III. u Sedanu a toho využili Italové. Vojsko v čele s vojevůdcem Giuseppem Garibaldim zaútočilo na papežský stát a prolomily papežskou bránu *Porta Pia*. Následně

odstranilo všechny francouzské državy a zbavilo Řím církevní nadvlády. V roce 1871 byl Řím vyhlášen hlavním městem Italského království, čímž bylo potvrzeno ukončení všech válek za nezávislost vítězstvím nad cizími armádami. „*V onom desetiletí, mezi roky 1860 a 1870, nevznikl možná národ, ale zcela jistě vzniknul stát.*“⁸

Konec s válkami však neznamenal konec s potížemi. Obrozenecké války zanechaly v zemi spíše negativní důsledky. Z hlediska průmyslového a zemědělského se země nacházela na velmi nízké přičce vyspělosti. A i přes to, že státy již patřily k jednomu národu, stále se ještě projevovaly výrazné hospodářské rozdíly mezi severní a jižní částí poloostrova. Tento problém souvisel i s porušením ekonomiky, v okupovaných státech byla totiž dříve zavedená jiná politika a jiná ekonomika týkající se i rozdílné měny, a zrušením těchto států se politici Piemontu dostali do dluhů.

Dalším vážným zádrhelem docela rozšířeným po celé zemi byla 75 % negramotnost. Nejvyšší počet negramotných občanů se vyskytovalo na jihu Itálie. Systém školství nevyhovoval totiž úplně všem, protože vzdělání vyžadovalo značné finanční náklady. Chodit do školy si tedy mohly dovolit pouze děti z bohatších rodin a ostatní zůstaly u zemědělských prací na farmách.

Z nedostupnosti školství vyplýval další nedostatek sjednoceného státu. Podle původních cílů obrozenecké revoluce měla společnost tvořit jednotný národ, místo toho k žádné změně od předrevoluční doby nedošlo. Lidé zůstali zařazeni do jednotlivých sociálních vrstev – třída bohatých, třída buržoazie a třída chudých a ani vzájemné vztahy mezi těmito skupinami se nezměnily. Vzájemná třídní apatie, neshody a boje probíhaly nadále.

Cizí dynastie, byť byly vyhnány, v nově sjednocené zemi přeci jen něco zanechaly. Do okupovaných států přinesly nový jazyk a ovlivnily obyvatele i svou odlišnou kulturou. Ve sjednocené Itálii tedy zůstalo mnoho dialektů italštiny, dokonce i v Piemontu. Pravá spisovná italština se používala jen málokde. Společný jednotný italský jazyk neexistoval.

Problém se týkal také nejednotného vojska. Jednu skupinu tvořili královští vojáci a druhou davu malých dobrovolníků pod vedením vojevůdce Giuseppe Garibaldiho. Obě

⁸ ROMANO, Sergio. *Storia d'Italia dal risorgimento ai nostri giorni- Le intenzioni e il caso 1848- 1876: Dopo l'unità, l'unione.* Tascabili degli Editori Associati S. p. A.: Milano 2001. p.26: „*In quel decennio, fra il 1860 e il 1870, non nacque forse una nazione, ma nacque certamente uno Stato.*“

dvě skupiny se lišily jednak způsobem výcviku a jednak jazykem. Bylo třeba obě skupiny spojit a vytvořit jednotnou armádu se stejným výcvikem, a hlavně se stejnými cíli a ideály. Královští bojovníci však odmítali přijmout mezi sebe mladé Garibaldiho odvážlivce, jelikož se jim zdálo, že nejsou uvědomělí svou činností. Chybělo jim pochopení podstaty válek, kterých se v té době museli zúčastnit. Neměli žádné vlastenecké ideály, které by jim daly nadšení k boji za osvobození své země.

Celou situaci zhoršovala rozšiřující se bída a časté nemoci následně vedoucí k loupežnictví. Nespokojený lid tvořila většina obyvatel sjednoceného území. Jelikož se nemohli vyjádřit pomocí nějaké politické strany, rozhodli se šířit své proti názory násilím a odboji. Důsledkem toho docházelo k častým občanským válkám většinou končící prohrou na straně vzbouřenců.

Během prvních let sjednoceného Italského království bylo tedy patrně vidět, čeho se přední politici dopustili. I přes všechno úsilí o vytvoření jednotného národa nakonec zjistili, že ke sjednocení došlo pouze územně a všechny ostatní potřebné změny týkající se kultury, hospodářství, ekonomiky a celkově společnosti byly vynechány. Za sjednocené Italské království se tedy považovalo jen nové území vyznačené na mapě se všemi navracenými státy. Nedostatečně promyšlený plán předsedy vlády Camilla Cavoura tedy nevyšel. Musel se vypořádat s důsledky, avšak hned první rok existence sjednoceného království náhle zemřel. Úkolu se museli ujmout jeho následovníci.

4. Hlavní témata a idey Edmonda De Amicise

Tvorba románu *Srdce* trvala asi 8 let. Lze proto usoudit, že se jedná o dílo velmi dobře promyšlené a pečlivě propracované. Motivací pro vytvoření tohoto díla byla Edmondova snaha změnit svůj dosavadní způsob života a přijít do společnosti s nějakým přínosem, kterým by dokázal sobě i světu své přednosti. *Srdce* je soubor autorových názorů, postojů a autorovy životní filozofie utvářené během jeho života.

Hlavním tématem, kterým se zabývá Edmondo De Amicis jsou problémy italského Národního obrození. Již jako dítě měl tu možnost zažít svět před sjednocením i po sjednocení Itálie, a to v něm vzbudilo jistý zájem. Stejně jako většina civilních občanů i on byl velkým vlastencem a záleželo mu na osvobození italského národa. Po dovršení onoho nekonečného období v roce 1861 však nebyl s výsledkem spokojen, a tak se rozhodl o literární pokus, kterým by se veškeré problémy mohly napravit. Jako prostředí si zvolil základní školu a jako hlavního vypravěče malého chlapce, neboť dítě knize rozumí nejlépe, když se týká přímo jeho. A román měl být určený především pro děti a autor chtěl, aby se četl jako povinná četba ve školách, protože podle něj na žácích základních škol záležel celý literární projekt. Veškeré příběhy se tedy odehrávají ve školním prostředí, ve městě nebo v rodinných domácnostech a vše je postaveno na principu utopie. To znamená, že svět v románu *Srdce* je autorovou představou ideálního světa školství a společnosti v době raně sjednocené Itálie čili tímto způsobem Edmondo De Amicis názorně ukazuje, jak by měl v té době svět fungovat.

4.1. Škola

Základním motivem je škola neboli místo, kam se děti chodí vzdělávat, což autor postavil do důležité pozice. Podle něj formování jednotného národa je nelepší začít od vyučování nejmenších občanů čili je nutné zajistit vzdělání, a nejen pro vybrané děti, ale takové, které bude dostupné pro všechny. To je důvod, proč se ve škole Edmonda De Amicise vyskytují děti odlišného charakteru, různého společenského původu, různých schopností a taky pocházejících z jiného kraje než Turín. Klade totiž důraz na jednotnost, nikoli rozdílnost.

Jako další krok k cestě sjednocení považuje autor správný styl výuky. Nezáleží jen na učivu, které učitel musí předat žákům, ale také na třídní kázni a sociální morálce doprovázející studium. Enricovy příběhy jasně naznačují, co je hlavním principem celé učitelovy práce. Za nejdůležitější pravidlo výuky učitel považuje soudružnost. Hned v první kapitole se totiž žáci setkají s novým žákem Corraci, který přijel do Turína až z Kalábrie, aby mohl studovat, ale na první pohled se nestává moc oblíbeným a nechtějí ho přijmout mezi sebe, jelikož ve směs všichni jsou občany Turína. Učitel Perboni však zdůrazní, že škola je otevřená pro všechny a že se žáci mezi sebou musí navzájem respektovat a prezentovat se jako jednota. „*Mějte ho rádi, aby mu ani nepřišlo, že je daleko od svého rodiště; ukažte mu, že italský chlapec, ať kdekoli přijde do italské školy, najde v ní všude své bratry.*“⁹ Podstatou třídní jednoty je míněna i jednota společenských tříd. Jak je známé z listopadové hádky mezi Carlem Nobisem a Bettim, nebo z Votiniho chvástání před slepým chlapcem, musí se dodržovat vzájemná tolerance, neboť podle De Amicise se ve sjednoceném státě nerozlišuje třídní původ a v neposlední řadě se ani neodsuzují slabší jedinci jak fyzicky, tak mentálně. Hrbatý Nelli, Crossi s nemocnou rukou nebo méně inteligentní Stardi jsou často terčem posměchu, což je v knize považováno za hrubé nemorální chování, které se musí napravit, protože ve škole Edmonda De Amicise jsou si všichni rovni. Další prvek správného způsobu výuky je trestání slovní cestou, nikoli fyzickým násilím. Učitel Perboni chce, aby si děti svoji vinu uvědomily a měly zájem o svou nápravu. Jako případ Frantiho, který se posmíval Crossimu, nebyl fyzicky potrestán, nýbrž si jen vyslechl své provinění dokonce před celou třídou, aby se poučil on i všichni žáci zároveň. „*Uráželi jste spolužáka, který vám nic nedělal, posmívali jste se nešťastníkovi, bili jste slabého, který se nemůže bránit. Dopustili jste se toho nejpodlejšího a nejhanebnějšího skutku, jakým se může poskrvnit lidský tvor. Zbabělci!*“¹⁰

⁹ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Říjen: Chlapec z Kalábrie*. Albatros: Praha 1969. s. 12, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Ottobre: Un ragazzo calabrese*. Treves, Milano: 1917. p. 7: „*Vogliategli bene, in maniera che non s'accorga di essere lontano dalla città dove è nato; fategli vedere che un ragazzo italiano, in qualunque scuola italiana metta il piede, ci trova i fratelli.*“

¹⁰ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Říjen: Šlechetný čin*. Albatros: Praha 1969. s. 16, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Ottobre: Un tratto generoso*. Treves: Milano 1917. p.11: „*Avete insultato un compagno che non vi provocava, schernito un disgraziato, percosso un debole che non si può difendere. Avete commesso una delle azioni più basse, più vergognose di cui si possa macchiare una creatura umana. Vigliacchi!*“

K morálním zásadám patří v Edmondově utopické škole i láska k vlasti. Děti jsou seznamovány s dějinami státu a s hlavními italskými hrdiny, jsou povinny dodržovat státní smutek ve dnech výročí jejich úmrtí a s učiteli se chodí dívat na pochod vojáků a příjezd krále. Jsou vedeny k patriotickým ideálům a k pochopení výrazů jako Národní obrození a sjednocený národ.

Co se týká učiva, každý měsíc zadává učitel žákům diktát, který v knize nese název „měsíční povídka“. Není to však obyčejný diktát, jedná se o krátké povídky, které musí žáci doma znovu přečíst a přepsat a měli by si z nich něco odnést. V každé povídce vystupují žáci z jiných krajů Itálie většinou stejného věku jako žáci z turínské školy a z určitého hlediska jsou jim také podobní. Jejich příběhy se často týkají témat vlastenectví, rodičovské výchovy, chudoby, válek, rodinných krizí a jiných krizových situací. Student by se prostřednictvím četby měl s hlavním hrdinou ztotožnit, pochopit význam jeho jednání a poučit se z něj.

4.2. Rodina

Další podstatný motiv v knize je rodinné prostředí a úzce souvisí se školou, neboť podle autora učitel a rodina mají mezi sebou pevné pouto. Bez základní rodinné výchovy by totiž škola neexistovala. Rodiče by měli dát dětem výchovný základ a také podporu k umožnění studia. Rodiče a sestra Enrica Bottiniho dohromady vytváří obraz ideální rodiny podle autora, který čerpá také z vlastních zkušeností. Otec Albert, který živí rodinu a zásadová matka společně vedou přísnou výchovu dětí, přičemž se snaží, aby se naučily slušnému chování, dbaly na školní povinnosti, uctívaly svou rodinu a držely pospolu jako celek. Enricova sestra a oba rodiče do románu vstupují svými poznámkami, které se většinou týkají výchovných zásad a témat jako je bída například v době, kdy napadl první sních. „*Slavíte zimu, chlapci. Myslete však přitom na tisíce tvorů, jimiž zima přináší bídu a smrt. Tvůj otec*“¹¹. Dále se týkají témat vlastenectví třeba jako dopis o Garibaldim: „*Tisíce Italů zemřelo za vlast, šťastni ve smrti, že ho vidí v dáli na vítězném pochodu. Tisíce by se bylo dalo pro něho zabít, miliony mu blahořečily a budou mu blahořečit.*

¹¹ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Prosinec: První sních*. Albatros: Praha 1969. s. 53–54, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Dicembre: La prima nevicata*. Treves: Milano 1917. p.57: „*Voi festeggiate l'inverno, ragazzi. Pensate alle migliaia di creature a cui l'inverno porta la miseria e la morte.*“

Zemřel.“¹². Rodičovské poznámky jako měsíční povídky mají Enrica a také ostatní čtenáře poučit o jistých skutečnostech a tím podpořit ve vzdělání.

4.3. Postavy v utopii

Jak již bylo zmíněno ve třídě jedné základní školy v Turíně, se schází žáci z různých sociálních tříd. Autor neidentifikuje jméno školy z toho důvodu, že problém se netýká pouze základní školy v Turíně, ale obecně celého školství v prvních letech Italského království. Jednotliví žáci zastupují různé charakterní typy lidí. Jednak autor uvádí sociální původ žáků a seznamuje čtenáře se způsobem rodičovské výchovy, dále popisuje jeho chování ve třídě a jeho cíle. Skoro všechny postavy mají jedno společné, vyvíjejí se. Každý žák chodí do školy, aby se naučil správnému chování, je vychováván k lásce ke svým rodičům, k lidem odlišné společenské třídy a k vlasti. Některý jedinec s tím má větší potíže a jiný zas menší, ale v závěru by se z každého měl stát poctivý italský občan, který bude podporovat sociální rovnost a jednotu národa.

Postava učitele se nevyvíjí, neboť si vývojem už prošla. Je dokonalou osobností neboli správným civilním italským občanem podle pravidel autorovy utopie. Učitel má jít všem příkladem, nejen učit, ale i vychovávat a nabádat žáky ke změně nikoli pomocí násilí, ale způsobem vlastního uvědomění pravdy. To znamená, že způsobem jeho výuky by každý měl mít potřebu zlepšení jednak sám sebe a jednak také celkových sociálních podmínek, se kterými se setkávají dennodenně. K těmto cílům učitel pomáhají i rodiče, u kterých dítě podstoupí první fázi morálních ponaučení, proto jsou dobré vztahy mezi rodiči a učitelem velmi důležité. V knize autor popisuje, jak pevné pouto mezi sebou mají, neboť obě strany chtějí společně docílit té nejlepší výchovy. Zároveň také jedna strana bez druhé nemůže existovat, jelikož tím by se porušil celý princip.

Díky silnému utopickému optimismu, který sálá z každého slova v textu, se zdá být vše jednoduché. Pedagogickou cestou se dají vyřešit sociální problémy. V podstatě tak, jak učitel Perboni řekne, žáci ho poslechnou, a nakonec se doopravdylepší jejich charakter,

¹² DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Červen: Garibaldi*. Albatros: Praha 1969. s. 234, dostupné v originále: DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Giugno: Garibaldi*. Treves: Milano 1917. p.299: „*Mille Italiani son morti per la patria, felici, morendo, di vederlo passar di lontano vittorioso; migliaia si sarebbero fatti uccidere per lui; milioni lo benedissero e lo benediranno. È morto.*“

dokonce v díle dojde k nápravě i některých rodičů, například změna bývalého alkoholika otce Precossiho. Celá utopická scéna má však jeden negativní prvek. Ze všech postav totiž jako jediný změnou neprochází žák jménem Franti. Jeho charakter se kompletně liší od ostatních. Své velmi hrubé a neslušné chování ke spolužákům, k učiteli i ke svým rodičům se nedá zkrotit, nemá úctu k nadřízeným a nepomůže ani zakročení ředitele. Nemá dokonce ani zájem o vlastní změnu ani o změnu jiných. V Edmondově utopii Franti symbolizuje hrozící pád veškerého snažení. Ukazuje přesně takového člověka, který do reformního světa nepatří, neboť se nepodílí na řešení sociálních problémů. Označuje veškeré zlo nebezpečné pro budoucí napravený svět. Podle autora je to příklad nevlasteneckého jedince, který není ochotný bojovat za sjednocení státu a takové osoby se musí odstranit. Proto se Franti v díle zúčastnil neustálých vyhazovů ze školy. Nakonec byl ze školy definitivně vyhozen a zpět už se nevrátil. Takto se Edmondo De Amicis zbavil jediné pesimistické postavy kazící jeho optimismus a vlastně celý princip utopického světa.

4.4. Styl psaní a motiv „srdce“

Vzhledem k tomu, že kniha *Srdce* se řadí mezi literatury pro děti, jazyková struktura díla by měla vypadat jednoduše, proto autor vybral jednoduchá slova a souvětí, aby byl text co nejvíce srozumitelný. Edmondo De Amicis nikdy nebyl učitelem, ale díky jeho zkušenostem z rodinné výchovy a ze základní školy k tomu měl vlohy, proto jeho dílo obsahuje značné pedagogické prvky. Za svůj cíl však nepovažoval stát se učitelem, nýbrž vytvořit dílo, kterým by se přiblížil k cílové skupině pro svůj projekt. A jeho cílovou skupinou, jak již bylo zmíněno, se staly děti, protože podle něj jedině pomocí dětí dokáže znovu změnit svět k lepšímu.

Titulní název knihy autor nevybral náhodou, neboť velmi úzce souvisí s určitým způsobem psaní. Příběhy v dětských knihách jsou většinou vyprávěny s přehnanými emocemi, aby co nejvíce upoutaly jejich pozornost. I De Amicis užívá tuto formuli, kdy svým uváděním dojemných situací a vyhrocených scén se takzvaně dotkne dětského srdce, což donutí čtenáře ději zcela podlehnout a umožní mu ho lépe pochopit. Například v měsíční povídce *Malý Florentský písař*, kdy se otec zlobí na syna: „*Ale tenhle ten, - a přitom ukázal na Giulia, - „ten mi nedělá žádnou radost.“ Enrico: „Giulio přijal výčitku mlčky, zadržuje slzy, které už by mu vytryskly, ale zároveň cítil v srdci velkou slast.*

*Pracoval usilovně dál.*¹³ Avšak zaujetí čtenáře není autorův jediný záměr. Za smysl celého románu autor považuje změnu ať už charakteru postav, tak podmínek situace. Obecně by četbou tohoto slavného díla mělo dojít k jistému zlepšení a autor chce, aby ten samý účinek fungoval i na čtenáře. Jedná se o poznání pravdy cestou vlastního srdce. Tento prvek je patrný již na chování některých postav v románu například v situaci, kdy namyšlený Votini se chlubí svými doplňky před slepým chlapcem. „*Votini, který se již začal vztekat, vytáhl hodinky, otevřel je a ukazoval mi kolečka. Ale chlapec se ani neohlédl.*“¹⁴ Když mu chlapec řekne o své nemoci, dojme ho to a uvědomí si, že se nezachoval správně. „*Votini rozechvěn vyskočil a podíval se chlapci do obličeje. Měl skelné zornice, bez výrazu, bez pohledu. Votini byl zahanben, zůstal beze slova, oči sklopené k zemi.*“¹⁵ Nakonec se chlapci omluví a celá situace ho donutí k zamyšlení. „*Ano, Votini je marnivý, ale nemá nikterak zlé srdce. Po celou procházku se již ani neusmál.*“¹⁶ Tento utopický neboli nereálný svět plný optimismu, přehnaně sentimentálních hodnot a patetických scén nepopisuje skutečnost, ale dává čtenáři podnět k uvědomění si pravého opaku, kruté pravdy, jinými slovy tak, jak to doopravdy je. A právě vlivem emocí, které zasáhnou jeho srdce, má sám dojít k pravdě a dospět k vlastnímu rozumovému uvažování. A poté, co dojde k celému procesu, by měl čtenář získat tendenci k určitému zlepšení ať už sám sebe či celé společnosti.

¹³ DE AMICIS. *Srdce – Prosinec: Malý Florentský písař*. Albatros: Praha 1969. ss. 64- 65, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Dicembre: Il piccolo scrivano fiorentino*. Treves: Milano 1917. p. 69 padre: „*Ma è quello là, - e indicò Giulio, - che mi dà dei dispiaceri.*” – *E Giulio ricevè il rimprovero in silenzio, ricacciando dentro due lagrime che volevano uscire; ma sentendo ad un tempo nel cuore una grande dolcezza.*”

¹⁴ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Prosinec: Marnivost*. Albatros: Praha 1969. s. 51, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Dicembre: Vanità*. Treves: Milano 1917. p. 55: „*Votini allora si mise a far girare sulla punta dell' indice ill suo bellissimo cappello di castoro bianco. Ma il ragazzo, pareva che lo facesse per punto, non degnò d'uno sguardo nemmeno il cappello.*”

¹⁵ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Prosinec: Marnivost*. Albatros: Praha 1969. s. 52, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Dicembre: Vanità*. Treves: Milano 1917. p. 55: „*Votini balzò in piedi, noc un fremito, e guardò il ragazzo nel viso. Aveva le pupille vitree, senza espressione, senza sguardo. Votini rimase avvilito, senza parola, noc gli occhi a terra.*”

¹⁶ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce – Prosinec: Marnivost*. Albatros: Praha 1969. s. 52, dostupné v originále DE AMICIS, Edmondo. *Cuore – Dicembre: Vanità*. Treves: Milano 1917. p. 55: „*Ebbene, è vano; ma non ha mica cattivo cuore Votini. Per tutta la passeggiata non rise più.*”

5. Historie a motivy k úspěchu

Vytvořením dlouhodobé literární práce, do které autor zapojil veškeré své snahy a zkušenosti, Edmondo De Amicis doufal v dosažení vlastních cílů. Asi chtěl napravit své nemravné chování minulosti týkající se jeho dvou žen a dětí. Toužil po slávě získané vydáním literárního díla, které by ho povzneslo na vyšší společenskou pozici a tím by si dokázal vlastní cenu. Během prvních let po vydání románu ale musel čelit četným negativním reakcím z řad jiných literátů a dalších umělců, kteří ho zasypali ostrou kritikou. Jeho největším kritikem byl Giosuè Carducci, který urážel jeho sentimentalismus. Až moc sentimentální dílo se podle něj ani nepřibližuje k umění.

Známý spisovatel Umberto Eco poukázal na autorův původ. Buržoazista Edmondo De Amicis v knize poukazuje na nespravedlnost, na sociální problémy a nedostatky tehdejší doby a pomocí utopie znázorňuje, jak by měl svět správně vypadat. A jelikož je text plný patriotických, obrozeneckých a socialistických ideálů a návodů na vybudování sjednoceného státu, Umberto Eco ho obviňuje z pouhé politické propagace. Podle jeho teorie byl Edmondo De Amicis najat jako zástupce buržoazie, aby publikoval dílo, jako vzpouru celé nespokojené střední třídy proti tehdejší vládě. Vypisované ideály působí na kritizující čtenáře jako hlásající požadavky na zlepšení podmínek tehdejšího světa.

Kromě narážek na autorovy politické úmysly Umberto Eco uvedl další negativní hodnocení týkající se nesrovnalostí principu utopických postav v románu. Podle De Amicise postavy v díle zastupují určité typy lidí. Každému je připisován nějaký sociální původ, vlastnosti a rodinné podmínky. Většina jich se společně vyvíjejí a spějí tak k celkovému zlepšení, jen jedna postava celému procesu brání a tou je žák Franti. Jak uvedl Umberto Eco: „*on je převtělením zla*“¹⁷. Veškeré zlo podle De Amicise musí být odstraněno. Edmondovu teorii spisovatel Eco interpretuje takto: „*Jediný způsob, jak zahnat negativní skepsi Frantiho je začarovat ho jako čarodejníci. A už dopředu ho odmítat.*“¹⁸ Umberto Eco však nevidí důvod, proč by měl být Franti považován za

¹⁷ ECO, Umberto. *Diario minimo – Elogio di Franti*. Tascabili Bompiani: Milano 2001. p. 84: „*egli è l'incarnazione del male*”

¹⁸ ECO, Umberto. *Diario minimo – Elogio di Franti*. Tascabili Bompiani: Milano 2001. p. 86: „*l'unico modo di esorcizzare la scepsi negativa di Franti è quello di denunciare Franti come strega. E di non accettarlo a priori.*“

celkové negativum celého děje jen kvůli svému hrubému chování. Podle Umberta Eca De Amicis u všech postav uvedl jasnou charakteristiku, ale u Frantiho ne. Víme, že pochází z chudé rodiny, ale už není jasné, proč se prezentuje tak nevychovaně. Čtenář ani nepozná příčinu jeho chování, neboť autor neuvádí žádný chlapcův koníček nebo oblíbenou činnost. Eco se domnívá, že Frantiho nemorální chování má nějaké vysvětlení, které Edmondo De Amicis nedomyslel. Co je příčinou veškerých výsměchů vůči spolužákům, učiteli, a dokonce i rodičům? Jelikož má Franti matku nemocnou a otce nezaměstnaného, který ho neustále bije, zpravidla by měl mít neustále skleslý výraz žádající o pomoc. Podle teorie Umberta Eca Franti ale právě nechce poukázat na své rodinné problémy a nechce cizí pozornost, aby věděla, ve kterých podmínkách žije. Proto každou situaci zlehčuje a snaží se projevovat jako jiný typ člověka úplně jiných mravů. Podle De Amicise, ale šíří zlo a měl by být z utopického světa eliminován. Načež Umberto Eco argumentuje: „*Franti se směje, protože je zlý – myslí si Enrico – ale ve skutečnosti to vypadá, že je zlý, protože se se směje.*“¹⁹ Eco tímto naráží na nejasnost celého projektu *Srdce*. Není podle něj možné, aby takový typ člověka byl vyřazen ze světa jen proto, že se směje. Navíc Edmondo De Amicis ani nedává postavě šanci na změnu, zatímco všem ostatním ano. Postava nejedná podle zákonů *Srdce*, a tak je zkrátka odepsaná.

Další výtky se týkaly přímo děje románu, který většinou nebyl pochopen, podle slov Pina Borea: „*ale mohl bych říct, že všichni jeho kritici si neuvědomují, že Srdce je skutečná typická utopie.*“²⁰ Tvrdili, že se příběh nedá číst, protože prostředí, postavy ani čas nejsou skutečné. Snažili se najít podstatu celého díla, ale neviděli v něm realitu. Román totiž nebyl realistický, celý byl založen na principu utopie, což ale hned všem nebylo jasné a srozumitelné. Proto román hned nezískal kladné přijetí.

Edmondo De Amicis měl ze začátku více kritiků než obdivovatelů hlavně proto, že jeho úmyslům nikdo neporozuměl. Jak se ale poté ukázalo, kniha *Srdce* si získala neobvyklý úspěch. Během pár dní bylo prodáno 18000 kopií. V následujících letech byl román přeložen celkem do 13 různých jazyků včetně českého a v roce 1923 počet prodaných kopií přesáhl dokonce i jeden milion. Kromě toho se dílo objevilo i v několika filmových

¹⁹ ECO, Umberto. *Diario minimo – Elogio di Franti*. Toscabili pompiani: Milano 2001. p. 86: „*Franti ride, perché è cattivo – pensa Enrico – ma di fatto pare cattivo perché ride.*“

²⁰ BOERO Pino, GIOVANNI Genovesi. *Cuore: De Amicis tra critica e utopia*. Franco Angelli: Milano 2009. p.71: „*ma potrei dire tutti i suoi critici non si accorgono che Cuore è una vera propria utopia.*“

zpracováních jako například v roce 1985 uvedl *Cuore* ve filmu italský režisér Luigi Comencini. *Srdce* se stala nejpopulárnější knihou v dobách sjednoceného Italského království, mezi její nadšené čtenáře patřili hlavně děti, ale také dospělí. Kniha se stala i povinnou četbou na základních školách. Pro čtenáře, kterým byla kniha původně určena, se román stal velmi žádaným především kvůli autorovu stylu. Použil ten nejjednodušší jazyk k vyjádření všech prvků jak postav, tak událostí i myšlenek, a všechny ostatní základní rysy, které by mělo obsahovat literární dílo pro děti, aby ony všemu porozuměly. Kromě toho se děj románu odehrával v prostředí blízkému cílové skupině čtenářů.

Edmondo De Amicis také dokázal i přes značnou kritiku obhájit svůj sentimentalismus a utopii. Princip dojemných scén, které zasáhnou čtenářovo srdce a donutí ho k rozumovému uvažování, se jevílo jako nová umělecká technika, se kterou se tehdejší lidé ještě neseťkali. Není pravda, že autor jen vyjádřil své pocity, uvádění emocí totiž souviselo s významem románu. Celá pointa sentimentálního stylu psaní a titulním názvu knihy tkví v tom, že srdce má být nástroj umožňující šířit dobro.

Námítky na nereálnost děje vznesli ti, kteří neporozuměli, že se jedná o utopii. Pomocí tohoto motivu se autor snažil vytvořit jinou realitu, která podle něj měla být správná. Vzhledem ke svým špatným zkušenostem ze školních let toužil po vytvoření nového školního prostředí i celkového systému školství a tímto způsobem jednoduše vyjádřil všechny své představy a idee.

Největší úspěch díla *Srdce* však spočívá hlavně v tématu, které zpracoval a kterým nakonec oslovil jak malé tak dospělé čtenáře. Ústřední námět se totiž týká právě lidí ze všech věkových kategorií a společenských tříd nespokojených s tehdejší politickou a společenskou situací. Národní obrození trvalo více než 50 let a po tak dlouhém a velkém úsilí se lid dočkal spíše neuspokojivého výsledku, což vzbudilo velký neklid. Snaha sjednotit všechny státy v jeden národ nakonec přišla vniveč, neboť nebyl dostatečně sestaven promyšlený plán akce. Edmondo De Amicis si oné situace všimnul, a jelikož sám byl velkým vlastencem, rozhodl se nějakým způsobem na ni upozornit. Již v letech, které trávil ve Florencii, se v literárních salonech řešily důsledky neúspěšného sjednocení, a i sám autor v té době v jednom z těch salonu alarmoval na zásadní chybu celého procesu, že ke sjednocení Itálie proběhlo pouze geograficky a se sjednocením společnosti, jazyka, kultur a vyřešením dalších problémů nejednotnosti nemá vůbec nic společného. Ve snaze pomoci ke zlepšení celé situace Edmondo De Amicis vydal knihu

s úmyslem oslovit lid a donutit jej přiznat si pravdu. Ačkoli nikdy nebyl politikem, ale obyčejným nespokojeným spisovatelem, měl pocit povinnosti splnit tento úkol, vzhledem k jeho špatným životním zkušenostem. Vytvoření románu *Srdce* si zvolil jako pokus o znovunalezení smyslu svého života a tento pokus se mu podařil. Osmiletá práce obsahující veškeré představy a ideály zahrnuté do pečlivě připraveného plánu si získala velký obdiv, neboť Edmondo De Amicis vlastně přišel s návodem, jak by se dalo vypořádat s problémy sjednocení tehdejšího Italského království.

5.1. Edmondův socialismus

Svémi ideály a lidskými hodnotami, které vyznával, byl lidmi považován za humanistického spisovatele. Šířil také své teorie o sociální revoluci, jimiž se dostal do kontaktu se socialistickými politiky té doby. V roce 1890 se dokonce zapsal k Italské socialistické straně, kde mimo jiné pracoval již jeho přítel Fillippo Turati redigující časopis *Sociální kritika*. Začal s ním později také spolupracovat na článcích do dalších socialistických časopisů *Grido del popolo*, *La parola dei poveri* nebo *Per l'idea*, ve kterých vyjadřoval své socialistické myšlenky. Stal se oblíbeným mezi předními socialisty jako Anna Kuliscioff nebo Treves a ti ho zvali na různé konference. V roce 1898 byl dokonce zvolen kandidátem na poslance socialistické strany, nové zaměstnání však nepřijmul z jednoho prostého důvodu. Jeho socialistické teorie se totiž mírně lišily od teorií politického socialismu. Edmondo De Amicis hlásal především důležitost usmíření společenských tříd a sociální pokrok. Také socialismus klade důraz na sdružení tříd, avšak jejich cestou politických reforem jako je společné majetkové vlastnictví, což znamená rušení soukromí. Teorie De Amicise byly ovlivněny jeho humanitárním a sentimentálním charakterem. Chtěl docílit třídního sdružení cestou vzájemného pochopení, neboť k takovým činům nás vždy a všude musí dovést vlastní srdce.

K politikům se nakonec nepřidal, ale již spoluprací se socialisty se dostal do vysokých pozic svého osobního žebříčku. A díky vydání slavného románu *Srdce* se navždy zapsal do literární historie nejen Itálie, ale celé Evropy.

6. Ohlasy románu *Srdce v Čechách*

I přes všechnu kritiku Edmondo De Amicis dokázal získat i podporu a slávu, neboť jeho dílo se v Itálii prodávalo v masivních počtech. A netrvalo dlouho, dílo se postupně začalo překládat a navštívilo jiné země, dokonce i Čechy.

Jako první román objevil překladatel Jaroslav Vrchlický a publikoval první tisk na konci roku 1888. České čtenáře kniha velmi zaujala, stejně tak jako v Itálii, a oslovila i další řadu překladatelů, z nichž nejznámější jsou:

- Václav Marek (1889 – nakladatelství Václav Neubert: Praha)
- František Petrák (1928 – nakladatelství Toužimského: Praha - Vršovice)
- Benjamin Jedlička (1958 - Státní nakladatelství dětské knihy: Praha)
- Karel Málek (1940- nakladatelství Vojtěch Šeba a knihkupectví: Praha)
- Ivana Jedličková (1969 – nakladatelství Albatros: Praha)
- Tomáš Uchytíl (2006 – nakladatelství Český klub: Praha)

Některé české publikace jsou ilustrovány od českých autorů a jiné zas čeští překladatelé nechali obohacené o původní kresby italských ilustrátorů. Například vydání Benjamina Jedličky z roku 1958 nebo překlad Ivany Jedličkové z roku 1969 obsahují ilustrace Arnolda Ferragutiho, Giulia Nardiho a Giulia Aristide Sartoria. (viz příloha C)

Popularita knihy *Srdce* trvala v Čechách více než 100 let a oslovila tím většinu dětských čtenářů. Poslední překlad vytvořil Tomáš Uchytíl a byl publikován v roce 2006. V té době už o *Srdce* panoval menší zájem, neboť o italské Národní obrození už se nikdo moc nezajímal. Dnes už se o románu v Čechách nemluví, jelikož po dlouhé době už téma není aktuální.

7. Shrnutí

Pomocí zkoumání historických informací o autorovi, jeho životě, o díle a historickém kontextu, byly objeveny následující důležitá vzájemně spolu související fakta, jejichž pomocí byly zjištěny důvody úspěchů románu *Srdce*.

V první kapitole byl uveden spisovatel Edmondo De Amicis a jeho život, oblast a období, ve kterém žil. Díky těmto údajům bylo odhaleno, že jeho život nepatřil mezi ty nejšťastnější, a to ho přimělo k sepsání nové knihy.

Druhá kapitola představila knihu *Srdce*. Byl uveden podrobný obsah, děj a jeho postavy. Ve třetí kapitole bylo pak dílo přiřazeno k literárnímu a historickému kontextu. *Srdce* se začleňuje do žánru literatura pro děti a mládež. Jedná se o druh literatury, který má svým jednoduchým stylem psaní oslovit dětskou fantasií a přiblížit ji k pochopení skutečného světa. Edmondo De Amicis měl původně v úmyslu oslovit malé čtenáře, což se mu podařilo.

Konec třetí kapitoly je věnován podrobnějšímu popisu historického období, ve kterém dílo vzniklo. Jednalo se o konec Národního obrození v Itálii a první roky sjednocené Itálie. Sjednocení se považovalo za dlouho očekávanou pozitivní událost, která by vyřešila všechny problémy, avšak v bakalářské práci bylo odhaleno, že ve skutečnosti přinesla mnoho dalších. Četnými usilovnými boji došlo totiž nakonec ke sjednocení spíše jen cestou připojení států než cestou kulturní. V zemi se totiž nadále vyskytovaly potíže s negramotností, hospodářská zaostalost a společenské rozdíly.

Ve čtvrté kapitole byla provedena analýza všech hlavních témat románu a myšlenek autora, které on použil k psaní. Díky této analýze byl objasněn cíl knihy. Autor chtěl napsat knihu pro děti, ale také pro ostatní čtenáře, chtěl je upozornit na vážné problémy doby a přimět je ke změně a zlepšení. Využil malých čtenářů k lepšímu pochopení situace, protože děti jsou ovlivnitelnější než dospělí a také se domníval, že ke zlepšení podmínek světa, tedy tehdejší Itálie, je třeba začít od napravování těch nejmenších, ze kterých potom vyrostou ti správní občané nového národa.

V předposlední kapitole byla vysvětlena cesta k úspěchu knihy a hlavní principy. I když mnoho lidí *Srdce* kritizovalo, podle bakalářské práce by mohla být užitečná a pomohla by k vytvoření nového světa. Totiž proto, že Edmondo De Amicis byl jedním z mála autorů, kteří napsali o problémech sjednocené Itálie a jediným, který měl zájem na tom je vyřešit. I navzdory kritice byla jeho kniha nakonec velmi oceněna, jako kdyby to byl návod na záchranu Itálie. Pomocí jeho motivu poznání pravdy cestou vlastního srdce docílil úmyslného účinku svého literárního projektu. Román se stal povinnou četbou na základních školách a proslavil se v celém Italském království i v jiných zemích a i u nás.

Konec bakalářské práce obsahuje některé české autory, kteří přeložili knihu *Srdce*. Bylo zjištěno, že román *Srdce* byl ve svém čase bestsellerem a že ji znal celý svět dokonce i Český národ, ale časem problémy o sjednocení už nebyly aktuální, a tak prodej závratně klesl až do dnešní doby, protože zájmy čtenářů jsou odlišné a orientované na jiné žánry.

La conclusione

Facendo delle ricerche sull'autore, sulla sua vita, sul libro e sul contesto storico sono stati introdotti i seguenti dati importanti che corrispondono tra loro, grazie a cui sono stati scoperti i motivi del successo del romanzo *Cuore*.

Nel primo capitolo è stato introdotto lo scrittore Edmondo De Amicis, la sua vita, il posto e il periodo in cui ha vissuto. Grazie ai questi dati possiamo dire che la sua vita non era quella delle vite più felici e quello gli ha fatto creare delle intenzioni di scrivere un nuovo libro.

Il secondo capitolo ci ha presentato il libro *Cuore*. È stata descritta la trama dettagliatamente e i personaggi. Nel terzo capitolo poi è stato classificato nel genere letterario e al contesto storico. Il libro *Cuore* si classifica nel genere letteratura per l'infanzia. Si tratta del tipo di letteratura che con lo stile semplice deve impressionare la fantasia infantile per fare capire ai bambini la realtà del mondo. Edmondo De Amicis aveva l'intenzione di impressionare i piccoli lettori e ci riuscì.

La fine del terzo capitolo è dedicata alla descrizione del periodo in cui è nato il libro. Si trattava della fine del Risorgimento in Italia e dei primi anni unitari. L'unità d'Italia era considerata come un evento positivo lungamente atteso che avrebbe risolto tutti i problemi, ma nella tesi è stato rilevato che in realtà ne aveva portato tanti altri. Dalle numerose lotte intense l'Italia fu unita con l'annessione dei paesi piuttosto che culturalmente. In Italia c'erano ancora problemi di analfabetismo, la crisi economica e i dislivelli sociali.

Nel quarto capitolo è stata creata un'analisi di tutti i temi principali del romanzo e le idee di De Amicis che usò per scriverlo. Grazie all'analisi è stato chiarito lo scopo del libro. L'autore non voleva scrivere un libro solo per ragazzi ma voleva far notare a tutti i lettori i problemi gravi del periodo spingendoli a modificarli e migliorarli. Approfittò dei piccoli lettori per far capire meglio la situazione dato che i bambini sono facilmente influenzabili piuttosto che gli adulti. Inoltre pensava che per migliorare il mondo, bisognasse partire dalla rieducazione dei piccoli, che a loro volta diventeranno dei cittadini perbene della nuova nazione.

Nel penultimo capitolo è stata presentata la strada al successo del libro e i motivi principali. Anche se molta gente criticava il libro *Cuore*, secondo questa tesi si potrebbe utilizzare il libro per aiutare a creare un nuovo mondo. Insomma l'autore fu uno dei pochi letterati che parlò dei problemi unitari in Italia e la prima persona che si occupò di risolverli. A dispetto della critica alla fine il suo libro fu molto apprezzato come se fosse un manuale per salvare L'Italia. Grazie al suo motivo della riconoscenza di verità con l'uso del proprio cuore raggiunse l'effetto voluto del suo progetto letterario. Il libro fu diventato obbligatorio da leggere nelle scuole elementari e fu diventato famoso in tutto il Regno d'Italia anche negli altri paesi e pure nel nostro paese.

La fine della tesi include alcuni autori cechi che hanno tradotto il libro *Cuore*. Il libro era un bestseller nel suo periodo e lo conosceva tutto il mondo compreso la nazione Ceca ma col tempo i problemi unitari non erano più attuali, quindi la vendita calò vertiginosamente fino alla cessazione totale dei giorni nostri perché gli interessi dei lettori moderni sono diversi e orientati su altri generi.

8. Seznam použité literatury

Bibliografie Edmonda De Amicise:

- DE AMICIS, Edmondo. *Cuore*, Treves: Milano 1917.
- DE AMICIS, Edmondo. *Cuore*. Překlad Ivana Jedličková, Albatros: Praha 1969.

Seznam použité literatury o Edmondu De Amicisovi – tištěné:

- BOERO Pino, GIOVANNI Genovesi. *Cuore: De Amicis tra critica e utopia*. Franco Angelli: Milano 2009.
- ECO, Umberto. *Diario minimo – Elogio di Franti*. Tascabili Bompiani: Milano 2001.
- PELÁN Jiří a spol. *Slovník italských spisovatelů*. Libri: Praha 5 2004.

Seznam použité literatury o Edmondu De Amicisovi – online:

- CAMBI Franco. *Collodi, De Amicis, Rodari: tre immagini d'infanzia*. Edizioni Dedalo: Bari 1985. Dostupné online z WWW [2016–10–20]:
<[http://www.studenti.it/libro-cuore-di-edmondo-de-amicis.html](https://books.google.cz/books?id=L4F9tH1jyNkC&printsec=frontcover&dq=collodi++de+amicis+cambi+dedalo&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwilncD7593RAhWFzRoKHSkuDq8Q6AEIGzAA#v=onepage&q=collodi%20%20de%20amicis%20cambi%20dedalo&f=false.>>• CORELLI, Silvia. <i>Libro Cuore, di Edmondo De Amicis- trama e analisi</i>. Dostupné online z WWW [2017–01–31]: <
- *Cuneo*. Dostupné online z WWW [2017–01–25]:
<<https://cs.wikipedia.org/wiki/Cuneo>>
- *Cuore (romanzo), Personaggi principali*. Dostupné online z WWW [2017–03–13]: <[https://it.wikipedia.org/wiki/Cuore_\(romanzo\)#Personaggi_principali](https://it.wikipedia.org/wiki/Cuore_(romanzo)#Personaggi_principali)>
- *Cuore (romanzo)*. Dostupné online z WWW [2017–01–31]:
<[https://it.wikipedia.org/wiki/Cuore_\(romanzo\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Cuore_(romanzo))>
- *Česká vydání románu SRDCE*. Dostupné online z WWW [2017–04–05]:
<<file:///C:/Users/T%C3%BDna/Downloads/Srdce%20->

[%20r%C5%AFzn%C3%A1%20%C4%8Desk%C3%A1%20vyd%C3%A1n%C3%AD.pdf>](#)

- DAMARI, Claudio. *Tra Occidente e Oriente: De Amicis e l'arte del viaggio*. Franco Angelli: Milano 2012. Dostupné online z WWW [2016–10–21]: <[>](https://books.google.cz/books?id=LFkxq0IqJhAC&printsec=frontcover&dq=tra+occidente+e+oriente&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjRqIHa6N3RAhXBlxoKHZ20B14Q6AEIGTAA#v=onepage&q=tra%20occidente%20e%20oriente&f=false.>>• <i>Edmond de Amicis – Srdce – dětský román z 19. stol.</i> Dostupné online z WWW [2017–04–05]: <<a href=)
- *Edmondo De Amicis – dětský román.* Dostupné online z WWW [2017–04–05]: <[>](https://www.fler.cz/zbozi/edmondo-de-amicis-srdce-detsky-roman-5786039>>• <i>Edmondo De Amicis.</i> Dostupné online z WWW [2017–01–25]: <
- LACCHINI, Giancarlo. *Il... cuore socialista di Edmondo De Amicis (seconda parte)*. Dostupné online z WWW [2017–04–05]: <[>](https://radicalsocialismo.it/2013/05/15/il-cuore-socialista-di-edmondo-de-amicis-seconda-parte/>>• <i>Libro Cuore: i personaggi.</i> Dostupné online z WWW [2017–03–13]: <
- MONTANARI, Fabrizio. *Il “Cuore” socialista di De Amicis.* Dostupné online z WWW [2017–02–05]: <[>](http://www.24emilia.com/Sezione.jsp?titolo=Il+%22Cuore%22+socialista+di+De+Amicis&idSezione=61067)>
- *Oneglia.* Dostupné online z WWW [2017–01–25]: <[>](https://en.wikipedia.org/wiki/Oneglia)>
- QUARTI, Matilde. „*Cuore*“ di De Amicis: riassunto della trama. Dostupné online z WWW [2017–01–31]: <[>](http://www.oilproject.org/lezione/cuore-de-amicis-trama-derossi-franti-garrone-11620.html)>
- *Recensione Cuore.* Dostupné online z WWW [2017–03–13]: <[>](http://www.skuola.net/libri/deamicis-cuore.html)>

- *Recensione Libro Cuore*. Dostupné online z WWW [2017–03–13]:
<<http://www.recensionelibro.it/cuore-edmondo-de-amicis>>
- ROSATO, Luana. *Cuore di Edmondo De Amicis, Riassunto*. Dostupné online z WWW [2017–03–13]: <<http://www.10elol.it/articolo/cuore-di-edmondo-de-amicis-il-riassunto/101357/>>
- SÍGL, Miroslav. *Srdce – román Amicisiho pro kluky známý po celé Evropě*. Dostupné online z WWW [2017–04–05]:
<<http://www.citarny.cz/index.php/knihy-lide/vzdelavani-a-souvislosti/historie-knihy/1072-amicisi-srdce-roman-pro-kluky>>
- STRAPPINI Lucia. *DE AMICIS, Edmondo*. Dostupné online z WWW [2017–01–25]: <[http://www.treccani.it/enciclopedia/edmondo-de-amicis_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/edmondo-de-amicis_(Dizionario-Biografico)/)>
- VALLETTA, Giovanni. *Il Cuore di De Amicis- Un testo letterario simbolo di un'epoca*. Dostupné online z WWW [2017–03–21]:
<http://www.instoria.it/home/de_amicis_libro_cuore.htm>

Seznam ostatní použité literatury – tištěné:

- ROMANO, Sergio. *Storia d'Italia dal risorgimento ai nostri giorni- Le intenzioni e il caso 1848- 1876*. Tascabili degli Editori Associati S. p. A.: Milano 2001.

Seznam ostatních použitých zdrojů – online:

- BOERO Pino, DE LUCA Carmine, *La letteratura per l'infanzia*, Manuali Laterza: Bari 2010. Dostupné online z WWW [2016- 10- 20]:
<<https://books.google.cz/books?id=FZiODAAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=de+luca+la+letteratura+per+1%C2%B4infanzia&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjmjZvl6d3RAhVHSZoKHch1AGgQ6AEIHTAA#v=onepage&q=de%20luca%20la%20letteratura%20per%201%C2%B4infanzia&f=false>>
- *Bratři Grimmové*. Dostupné online z WWW [2017–03–18]:
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Brat%C5%99i_Grimmov%C3%A9>
- *Camillo Benso Cavour*. Dostupné online z WWW [2017–04–05]:
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Camillo_Benso_Cavour>

- DA ROZZE, Guido. *Storia, L'unità d'Italia*. Dostupné online z WWW [2017–04–05]: <<http://www.focusjunior.it/scuola/storia-lunita-ditalia>>
- *Expedice tisíce*. Dostupné online z WWW [2016- 01- 05]: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Expedice_tis%C3%ADce>
- *Giuseppe Garibaldi*. Dostupné online z WWW [2017–04–05]: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Garibaldi>
- *Giuseppe Mazzini*. Dostupné online z WWW [2017–04–05]: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Mazzini>
- *I gravosi problemi interni all'inizio dell'unità*. Dostupné online z WWW [2017–01–25]: <<http://cronologia.leonardo.it/storia/a1861h.htm>>
- *I problemi dopo l'unità d'Italia*. Dostupné online z WWW [2017–01–31]: <<http://www.skuola.net/temi-saggi-svolti/temi/problemi-unita-italia.html>>
- *Letteratura per ragazzi, Autori e opere, Classici del genere di avventura*. Dostupné online z WWW [2017–03–18]: <https://it.wikipedia.org/wiki/Letteratura_per_ragazzi#Classici_del_genere_avventura>
- MARRONE, Gianna. *Storia e generi della letteratura per l'infanzia*. Armando: Roma 2002. Dostupné online z WWW [2016-10–20]: <https://books.google.cz/books?id=s3XKXnRQ_eUC&printsec=frontcover&dq=marrone+gianna&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjY493D6t3RAhVDECwKHQPfArQQ6AEIGzAA#v=onepage&q=marrone%20gianna&f=false>
- NOVÁK, Mirko. *Durdikova estetika*. Dostupné online z WWW [2017–02–05]: <<http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=200>>
- PICHERLE, Blezza Silvia. *Libri, bambini, ragazzi: Incontri tra educazione e letteratura*. Vita e Pensiero – Largo A. Gemelli: Milano 2004. Dostupné online z WWW [2016-10–20]: <https://books.google.cz/books?id=-puEAWay92EC&printsec=frontcover&dq=picherle+libri+bambini&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwingr_q6t3RAhVJBSwKHYB1DjQQ6AEIHZAB#v=onepage&q=picherle%20libri%20bambini&f=true.>

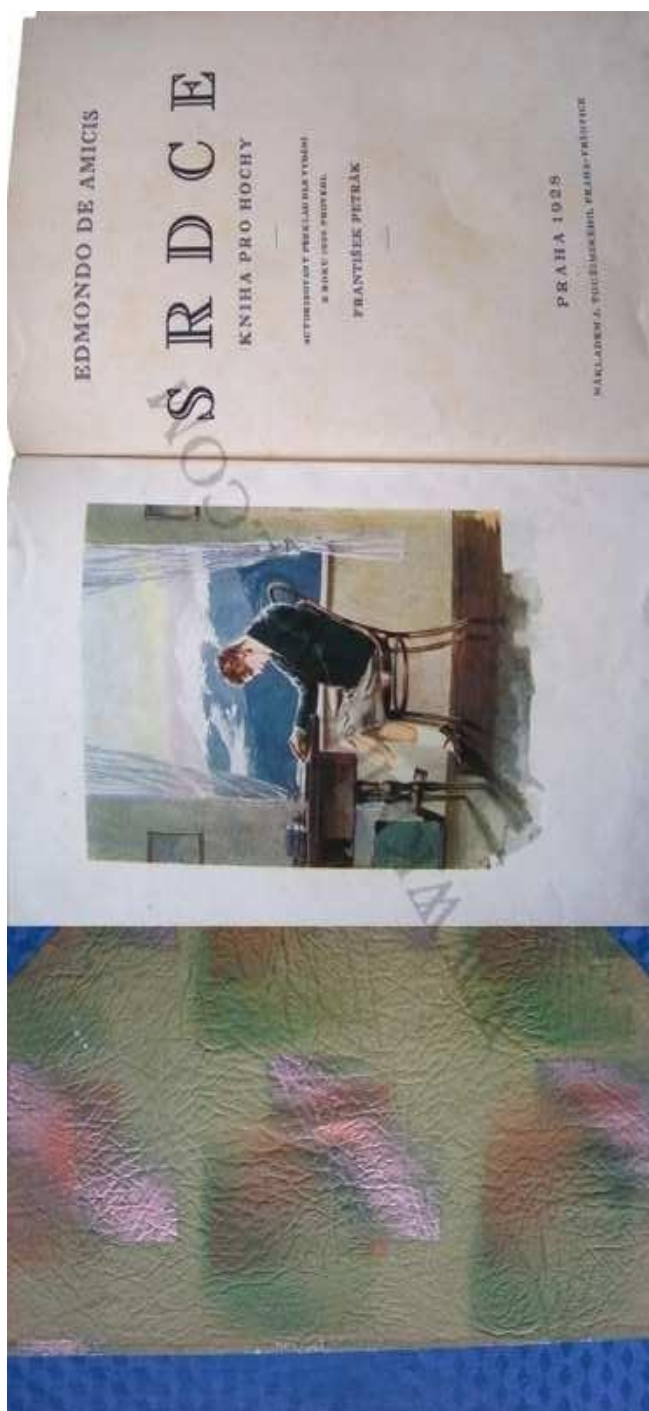
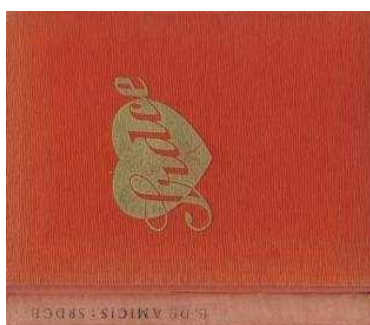
- *Porta Pia*. Dostupné online z WWW [2016- 04- 26]:
<<http://www.romasegreta.it/castro-pretorio/porta-pia.html>.>
- *Province v Itálii*. Dostupné online z WWW [2017–03–21]:
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Province_v_It%C3%A1lii>
- *Risorgimento*. Dostupné online z WWW [2017–01–31]:
<<http://parliamoitaliano.altervista.org/risorgimento/>>
- *Risorgimento*. Dostupné online z WWW [2017–01–25]:
<<https://cs.wikipedia.org/wiki/Risorgimento>>
- *Socialismus*. Dostupné online z WWW [2017–02–05]:
<<https://cs.wikipedia.org/wiki/Socialismus>>
- *Spedizione dei Mille*. Dostupné online z WWW [2016-01- 05]:
<https://it.wikipedia.org/wiki/Spedizione_dei_Mille>
- ŠUBRTOVÁ, Milena. *Francouzská literatura pro děti a mládež*. Dostupné online z WWW [2017–03–18]: <<http://impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/francouzska-literatura>>
- *Unità d'Italia (1815-1861)*. Dostupné online z WWW [2017–04–05]:
<<http://www.skuela.net/storia-contemporanea/unita-italia-2x.html>>
- *Unità d'Italia e problemi del nuovo Stato*. Dostupné online z WWW [2017–01–31]: <<http://www.skuela.net/storia-contemporanea/unita-italia-problemi-nuovo-stato.html>>
- VOTTARI, Giuseppe. *Storia d'Italia*, Alpha test: Milano 2005. Dostupné online z WWW [2016–10–21]: < <https://books.google.cz/books?id=B4MLW-CvkLUC&printsec=frontcover&dq=storia+d%27italia+vottari&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwj12uvyqd7RAhUmYZoKHV8IDGkQ6AEIGTAA#v=onepage&q=storia%20d'italia%20vottari&f=false>. >

9. Přílohy

Příloha A – Edmondo De Amicis (Dostupné online z WWW [2016 – 04 - 26]:
<<http://www.24emilia.com/Sezione.jsp?titolo=Il+%22Cuore%22+socialista+di+De+Amicis&idSezione=61067.>>)

Příloha B – české vydání Františka Petráka 1928, nakladatelství Toužimského: Praha – Vršovice)

Příloha C – Garrone (ilustrace z českého překladu Srdce Ivany Jedličkové, nakladatelství Albatros: Praha 1969, ilustrátoři původní – A. Ferraguti, G. Nardi, A. G. Sartori)

